god XIX bro. 20 ★ ★ ★ 20 X 1954

student

nedeljni list beogradskih studenata

GODIŠNJE KONFERENCIJE SK

10 godina oslobođenja Beograda

Počele su izborne konferencije

OVIH dana se održavaju godišnje konferencije S. K. po fakultetima. O tome kako su tekle konferencije S. K. na Elektrotehničkom i Mašinskom fakultetu razgovarali smo sa novoizabranim sekretarima Komiteta S. K. Sekretar komiteta S. K. Elektrotehničkog fakulteta Zoran Savović rekao nam je između ostalog da se ova konferencija razlikuje od ranijih po radnom karakteru koji je imala. Tako ovog puta na dnevnom redu nisu bila pitanja ličnog karaktera (raniji slučajevi: na konferenciji se raspravljalo o sitnijim kadrovskim problemima, o odlasku na praksu u inostranstvo o podeli trenerki itd.). Od trećeg plenuma na ovamo ta pitanja su uglavnom raščišćena pa je baš na ovoj konferenciji moglo šire da se diskutuje o radu komunista i o njihovom delovanju kroz Savez studenata.

GODIŠNJA KONFERENCIJA S. K. NA FARMACEUTSKOM FAKULTETU

FARMACEUTI su se sastali već na početku godine da bi procenili sve nove zadatke i izvršili izbor sekretarijata. U referatu je podvučena puna agilnost prošlogodišnjeg sekretarijata ali je bilo i dosta razložnog prekora za nedovoljnu ideološku delatnost manjeg dela članstva. Mesto organizacije na fakultetu osećalo se pri pojavi većine problema a osobito upućenost članstva u rešavanju stručno-nastavnih pitanja. U diskusiji čulo se dosta pohvala o svestranoj i iskrenoj saradnji sa nastavnim kadrom. Međutim, nedovoljno se raspravljalo o snažnijem potsticaju i proširivanju delatnosti Saveza studenata na ovom fakultetu.

M.

OZBILJNI PROBLEMI NA IFK

KOMUNISTI DIF-a održali su svoju godišnju konferenciju. Kroz izveštaj i diskusiju data je ocena jednogodišnjeg rada komunista ove organizacije. Izveštaj je obuhvatio niz problema, među kojima ćemo istaći neke najozbiljnije.

Ideološkom radu komunista posvećeno je dosta pažnje. Konstatovano je da izvestan broj komunista živi po strani od rada organizacije, ne interesujući se ni za najaktuelnija politička i društvena zbivanja. Ovakva inertnost nekih komunista dovela ih je u takav položaj da nisu u stanju da se bore protiv raznovrsnih, socijalizmu tuđih shvatanja, što je normalno njihov zadatak. Radi toga se je ukorenilo shvatanje da treba biti po strani kao običan posmatrač događaja. Naveden je karakterističan primer jednog nastavnika, člana Saveza komunista, koi je na logorovanju proturao svoja malograđanska shvatanja (da je Oktobarska revolucija bila moguća radi toga što je ruski seljak glup, da se treba rukovo-

(Nastavak na 4 strani)

Na početku

DVANAEST hiljada novih studenata upisalo se ove godine na fakultete Beogradskog univerziteta. Ogroman broj njih postaće članovi Saveza studenata.

Prihvatiti nove članove, upoznati sa životom na Univerzitetu, sa ciljevima i zadacima organizacije Saveza studenata-najneposredniji je zadatak kome udruženje fakulteta moraju najozbiljnije prići, zaključak je nedavno održanog sastanka Univerzitetskog odbora. Prijem u članstvo vrši se na osnovu posedovanja knjižice jedne od masovnih organizacija (NO, SSRN, Saveza sindikata) ili molbe, o čemu bi na svečanoj konferenciji predloge izneo odbor udruženja.

Savez studenata je masovna političko-vaspitna organizacija. Njen član može postati svaki student koji se pridržava osnovnih principa na kojima počiva Savez studenata i radi u jednoj od njenih organizacija. Neopravdano je bojati se njene masovnosti, jer su nam primeri pojedinih fakulteta — medicinski — pokazali da se kvalitativno jaka i za rad sposobna organizacija može stvoriti bez obzira na veliki broj članova. Bojazan od brojnih organizacija (Ekonomski, neke grupe Filozofskog fakulteta, rudarski itd.) učinila je da je veliki broj studenata prve godine ostao van organizacije.

No, ako se radi o angažovanju ljudi, organizacija opravdano očekuje da će naši najbolji članovi u redovima apsolvenata uspeti pokrenuti — na mnogim fakultetima mnogobrojnu-apsolventsku organizaciju na rad, jer je u toku protekle godine bilo opravdanih prigovora na rad apsolvenata, Tamo gde ne postoji čvrst kriterijum (očiti primeri za to su organizacije Pozorišne i Muzičke akademije na čijim sastancima nije moguće čuti neku ozbiljniju kritiku članova, a da ne govorimo o mogućnosti isključenja) moramo se izboriti za sposobnost

(Nastavak na 4 strani)

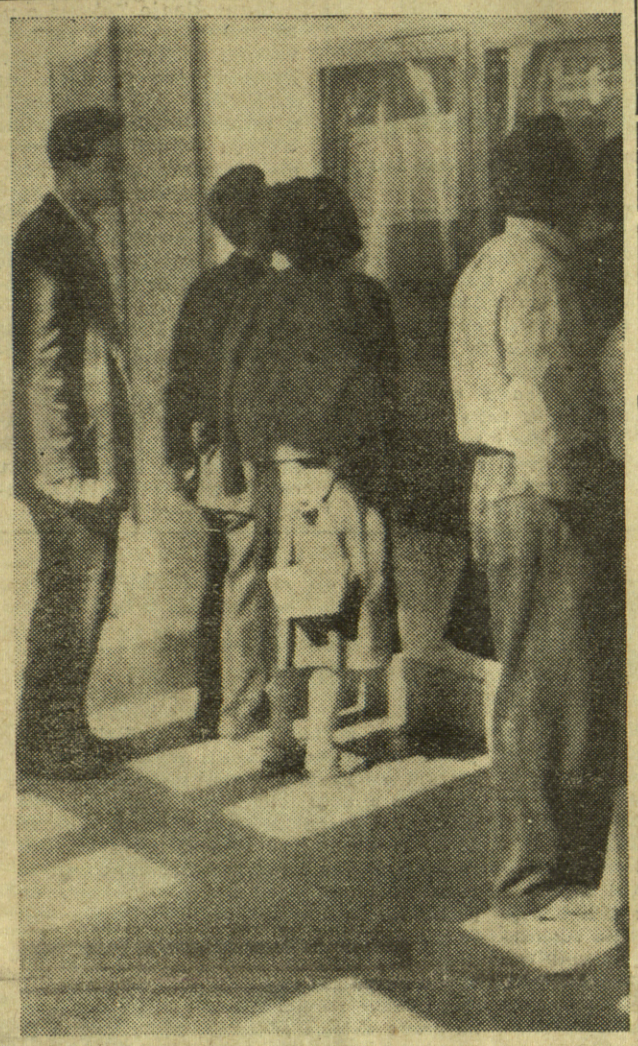

Na većini fakulteta počela su predavanja. Aule su pune studenata, naročito brucoša koji pokušavaju da se snađu u masi oglasa i obaveštenja na tablama dekanata.

BOJKOT ISPITA NA PRVOJ GODINI STOMATOLOGIJE

Nasedanje lenjosti

KADA se ne poznaju činjenice, dobija se utisak da je to bila masovna akcija svih studenata koji su iz nekih opravdanih razloga zahevali opravdano rešenje. Međutim, to je bio samo u neku ruku drzak pokušaj nekolicine večitih studenata, lenština i neradnika koji u junu nisu položili nijedan ispit ili samo jedan, za koje je leto prohujalo u neradu, a našli se pred poslednjim rokom nespremni. Koristeći kolebljivost još nekolicine izbacili su parolu: hoćemo januarski rok, misleći da je sve moguće, pa i bojkot ispita, pisanje parola i plakata, otvorena fizička obračunavanja, pretnja, vređanja i dobacivanja.

Ultimatum: Ili... Ili...

Sve je počelo konferencijom na kojoj se 6 septembra, nekoliko dana pre početka ispita, govorilo o katastrofalnom neuspehu u junskom ispitnom roku. Strah od poraza u poslednjem roku zahvatila je još više studente koji nisu imali nijedan spremljen predmet da bi mogli da ga polože. To je bilo dovoljno da oni koji su poveli akciju postanu odmah »popularni« i da se stave na »čelo pobunjenih i uvređenih. Odmah između sebe odaberu »revolucionarni savet« koji preduzima »rukovođenje« zaobilazeći i odbor Saveza studenata na godini i Odbor udruženja studenata stomatologije i školske vlasti. Svakodnevno se sastaju po nekoliko puta po parkovima, aulama, hodnicima i najzad napišu rezoluciju sa »opravdanim« zahtevima: da im se dozvoli »uslov-

(Nastavak na 4 strani)

ОДНОСИ САВЕЗА СТУДЕНАТА СА МСС

Поводом састанка Савета МСС

У првој половини ове године Централни одбор Савеза студената Југославије примио је два писма из Прага и Будимпеште у којима се наши претставници позивају да учествују на летњим спортским играма и на седници Савета МСС-а у Москви. Имајући у виду досадашњи однос руководство МСС-а према Савезу студената Југославије, а нарочито још необјашњени став МСС-а према Савезу студената Југославије, претседништво Централног одбора није прихватило ниједан од ових позива а и са тим, несумњиво, изразило мишљење и став читаве наше организације

(Nastavak na 3 strani)

USLED NESTAŠICE ELEKTRIČNE ENERGIJE ZA VREME ŠTAMPANJA LISTA, NISMO IMALI VREMENA DA IZVRŠIMO KONAČNU KOREKTURU. MOLIMO. ČITAOCE DA PRIME OVAJ RAZLOG KAO IZVINJENJE ZBOG GREŠAKA NA KOJE ĆE NAIĆI.

REDAKCIJA

Ima li IUSY sada stvarno međunarodni karakter

Objavljujemo intervju sa istaknutim rukovodiocima socijalističke omladine Indije, Burme i Japana. Ovaj intervju donosi u svom novembarskom broju časopis Narodne omladine Jugoslavije »Youth Life« koji izlazi na engleskom jeziku.

KIN MAUNG KIV, Burma

Što se tiče mojih utisaka iz vaše zemlje, oni su vrlo dobri — počeo je g. Kin Maung Kiv. Od 15 septembra putujemo po Jugoslaviji posmatramo razvitak u raznim oblastima. Stvar koja me impresionira je obnova zemlje. Za razliku od drugih zemalja, obnova u Jugoslaviji sprovodi se širom zemlje.

— Druga stvar je industrijalizacija zemlje i samoupravljanje radnika u fabrikama. Industrijalizacija je ovde vrlo velika, pošto je vaša zemlja pre rata bila poznata u spoljnom svetu kao poljoprivredna, ali industrija se u znatnoj meri razvila.

— Samoupravljanje u fabrikama je jedinstvena vrlina koju ima samo Jugoslavija. To je jedan od primera koje ste dali današnjem socijalizmu.

— Našao sam da su mladi ljudi u raznim delovima zemlje dobro obavešteni o svet-

(Nastavak na 3 strani)

KOMENTAR

U IME MIRA

Kada je početkom ovoga meseca objavljen sporazum između Jugoslavije i Italije o rešenju tršćanskog spora, mi smo odahnuli i uzdahnuli. Visoka svest jugoslovenskih naroda izražena preko naših državnika i njihov realizam u ocenjivanju međunarodne situacije pobedili su nacionalna osećanja i zatrpali duboki jaz koji je godinama razdvajao dva suseda i ozbiljno pretio miru.

To, istina, nije učinjeno laka srca. Deo naše zemlje i dalje je ostao u neprirodnom položaju. Veliki broj naših sunarodnika još je odvojen od svoje matice. Ali pod današnjim prilikama u svetu koje svakodnevno sve više naginju ka jednom trajnijem smirenju i iskrenoj saradnji, ništa se drugo ni bolje nije moglo uraditi. I s obzirom na današnju situaciju možemo s ponosom reći da je postignut krupan uspeh u našoj spoljnoj politici.

Mi nikada nismo bili nacionalisti. Uvek su nam pred očima bili i ostali opšti interesi, interesi mira na čiji je oltar vredno bilo podneti žrtvu kakvu smo mi dali.

No, i pored toga, naš živalj koji ostaje pod Italijom neće biti prepušten sudbini. Domovina ne može zaboraviti i zapustiti svoju decu. Ona im je jednim garantnim međunarodnim ugovorom obezbedila uživanje osnovnih ljudskih prava i budno će bdjti nad njima. Nadamo se da je realizam prevladao i na drugoj strani i d naša manjina više neće biti objekt irendentističkih fašističkih i kakvih sve italijansko-ističkih napada. Ali ako bi do toga i došlo, mi bi opet znali kao jedan da ustanemo i kažemo ne!

Ako s one strane Jadrana bude preovladala iskrenost i razumnost Londonski sporazum neće biti značajan samo za budućnost Trsta i okoline, nego on može biti fundament za jednu svestranu i plodnu saradnju između naroda Jugoslavije i Italije.

V. Mićović

START BRUCOŠA

OPADA žuto lišće i jesen je kada počinje rad na fakultetima. Zašto? Na srednjoškolskim cipelama potpetice se već krzaju, a on dovoljno veruje svojoj samouverenosti, dok mu je indeks sa prvom ispunjenom stranicom u džepu. Oseća se nabijen snagom i ponosom. Velikoškolska vrata ostala su otvorena. A jesenje lišće opada. Proleće... proleće... proleće bi trebalo da bude!

Gde priča počinje...

Proleće, kažem, jer su i želje danas još zelene, ali smele.

— Kada završim studije, otićiću u svoje rodno mesto. Nije to fraza... Niti patrijarhalna pobuda. Za mene je važan čovek. Svejedno gde ću ga naći... Njima su potrebni lekari...

Verujem mladom stomatologu.

I jutro koje nas grli dok stanični dim para jednolične oblake nad gradom, i kišu što rominja, i svoje nekadašnje drugove, sada još uvek gimnazijalce gledajući ovi mladi ljudi na nekakav nov način. Svako je od njih postao ozbiljan za nijansu smeha, bar u ove dane, dok misle na svoju budućnost. Data im je mogućnost da odrede svoju budućnost i oni su to i učinili. Prvi korak... možda su zato gordi malo više.

Stanični dim i tračnice u nedogled. I tamo počinje priča u malom bosanskom selu, ili crnogorskom kršu, a završava se u auli fakultetske zgrade. A ti brucoši, iz unutrašnjosti kako ih jednim imenom zovu, nekako se razlikuju od beogradskih. Prvi susret sa gradskim asfaltom nije sasvim poetičan. Jedanaest hiljada novoupisanih studenata i malo prostora za smeštaj — mala statistika možda.

Studentski domovi.... još dva puta ovoliko studentskih domova. Tračnice su se pružile u beskraj. Vrata fakulteta su ostala otvorena. A poneka priča počinje..

(Nastavak na 4 strani)

KROZ STRANU STUDENTSKU ŠTAMPU

ЈАПАНСКИ СТУДЕНТИ

Студенти са Универзитета у Јокохами ложили протест полицији

Група студената састављена од претставника Јокохамског универзитета посетила је општинску полицију и тражила извињење од полиције, с обзиром да су неки њихови органи наговарали и присиљавали студенте да раде као шпијуни. Протест је садржао изјаву једног студента у којој се између осталог каже, да му је на улици пришао један човек и понудивши м новац, наговарао га да шпијунира другове са свог факултета. Такође је и један члан Студентског комитета био присиљен од стране полиције да да неке податке о својој школи. Осим ових и неки други случајеви су разјашњени. Цитирајући чланове из устава који гарантују основна људска права и слободе, студенти су најенергичније протестовали захтевајући да полиција прими ову одговорност на себе.

Немачка служба за универзитетску размену

Две стотине студената из 37 земаља примили су стипендије од ове службе од како је основана 1950 године. Служба је организовала размене за око 2000 студената природних наука, било немачких који проводе двомесечни период на пракси у иностранству или страних студената у Немачкој за слично време. Служба такође организује и размену професора.

STUDENT

ИЗДАЈЕ САВЕЗ СТУДЕНАТА БЕОГРАДСКОГ УНИВЕРЗИТЕТА И ВЕЛИКИХ ШКОЛА. УРЕЂУЈЕ РЕДАКЦИОНИ КОЛЕГИЈУМ ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК ВОРА ПАВЛОВИЋ УРЕДНИШТВО И АДМИНИСТРАЦИЈА БЕОГРАД, БАЛКАНСКА 4/IV, ТЕЛ. 23-464. ЧЕКОВНИ РАЧУН 1032-Т-227. ШТАМПА ШТАМПАРСКО ПРЕДУЗЕЋЕ „ОМЛАДИНА", БУЛЕВАР ВОЈВОДЕ МИШИЋА 17, ТЕЛ. 50-921, ЛИСТ ИЗЛАЗИ СРЕДОМ, ЦЕНА 10 ДИНАРА, ТРОМЕСЕЧНА ПРЕТПЛАТА 120 ДИНАРА.

N. O. Jugoslavije i Mladi socijalisti

PIŠE MIŠA NIKOLIĆ

VEĆ više od dve godine Narodna omladina razvija saradnju sa nacionalnim organizacijama socijalističke omladine u nizu zemalja. U tom periodu Narodna omladina Jugoslavije razmenila je zvanične delegacije sa organizacijom Socijalističkih studenata Engleske i socijalističkih omladinskih organizacija iz Francuske, Nemačke, Austrije i Belgije. Ovih dana boravila je u našoj zemlji i delegacija Socijalističke omladine Izraela, a delegacija Narodne omladine će novembra ove godine da uzvrati ovu posetu.

Razmena svih ovih delegacija doprinela je uzajamnom upoznavanju i stvorila mogućnosti raznovrsne saradnje.

Tako su prošlog leta u logoru Centralnog komiteta NOJ u Zadru, logorovali sa našom omladinom i 600 mladih socijalista iz Austrije, Nemačke, Engleske, Francuske, Danske, Švedske, Norveške i dr. zemalja. U logoru su se vodile duge diskusije o svim pitanjima koje interesuju mlade socijaliste. I ovog leta socijalistička omladina iz raznih evropskih zemalja logorovala je u Zadru, a jedan deo uzeo je učešća na seminaru koji je organizovao Centralni komitet NOJ por temom: »Veliki i mali u međunarodnim odnosima«. Jedna grupa naših omladinskih rukovodilaca učestvovala je ovog leta u međunarodnom logoru socijalističke omladine u Liježu, a jedna grupa studentskih rukovodilaca učestvovala je u logoru u Sent Klodu, koji su organizovali socijalistički studenti Francuske. Ove godine Jugoslaviju je posetila i jedna veća grupa rukovodilaca socijalističke omladine Nemačke i Švajcarske. Studenti Beograda i Zagreba izmenjali su delegacije sa socijalističkim studentima Zapadnog Berlina. Narodna omladina Beograda izmenila je delegaciju sa omladinom Hamburga.

Naročito je značajna činjenica što je Narodna omladina Jugoslavije ove godine došla u kontakt sa pojedinim socijalističkim omladinskim organizacijama Azije. Mi smo već spomenuli veze sa Izraelom ali to nije sve. Jedan član CK NOJ-a je ovog leta posetio Indoneziju, Burmu i Indiju gde je imao niz kontakta i interesantnih diskusija i dogovora o saradnji sa socijalističkim omlarinskim organizacijama u tim zemljama. Tom prilikom je u ime CK pozvao delegaciju Socijalističke omladine Burme da iduće godine poseti Jugoslaviju. Meseca septembra Jugoslaviju je posetila jedna grupa rukovodilaca socijalističke omladine Indije, Burme i Japana. Dosadašnji kontakti sa socijalističkom omladinom aziskih zemalja pokazali su da ne samo što postoji obostrana želja za saradnjom nego da su naša shvatanja i pogledi bliži socijalistima Azije nego Evrope i da u socijalistima Azije imamo iskrene i dobre prijatelje.

Dok se je zadnjih dve godine saradnja sa nacionalnim organizacijama socijlističke omladine uspešno razvijala što se može videti i iz značajnih fragmenata koje smo izneli, odnosi Narodne omladine Jugoslavije sa Internacionalom socijalističke omladine nisu uvek odgovarali stepenu postignute saradnje sa nacionalnim organizacijama.

Internacionala socijalističke omladine ili kako je mi najčešće skraćeno nazivamo Juzi (čitajući srpski skraćenicu engleskog naziva ove organiza-

(Nastavak na 3 strani)

PRETSTAVNICI STUDENATA u Savetu univerziteta

PRETSEDNIŠTVO Centralnog odbora Saveza studenata Jugoslavije održalo je sastanak na kome je raspravljano o nekim važnim pitanjima iz rada organizacije Saveza studenata.

Sprovođenje Zakona o univerzitetima bila je najvažnija tačka ove sednice. Pretsedništvo je stalo na stanovište da organizacije u univerzitetskim centrima trebaju odmah da pripreme konferencije na kojima će se diskutovati o sprovođenju ovoga Zakona. Na tim konferencijama bi se istakle kandidatske liste delegata koji će se birati posredno i tajno u savete Univerziteta. Pretstavnici Saveza studenata u ovim telima treba da budu najbolji i najaktivniji studenti. Osim toga, treba se brinuti o donošenju fakultetskih statuta kako bi se što pre oživotvorile odredbe Zakona o univerzitetima.

Na ovom sastanku istaknute su teškoće u vezi sa prilivom novih studenata kojih samo u Beogradu ima preko 13.000. Nesumnjivo je, da će biti problema u vezi sa njihovim prostorijama za rad i u pogledu nastavnog kadra. Ali, sve to ne opravdava izvesne tendencije koje se pojavljuju na nekim fakultetima, da se unapred i procentualno odredi koliki broj ne treba pustiti dalje od prve godine ili da se odre- studija.

Što se tiče kriterijuma de barijere već u početku na ispitima i drugih pitanja od kojih zavisi kvalitet studija, mi smo za to da on bude na zavidnoj visini, ali smo apsolutno protiv svakih barijera pre petog semestra. Jer treba imati u vidu to da bi deca iz radničkih i seljačkih porodica usred slabijih ekonomskih prilika bila znatno onemogućena u školovanju.

Rešeno je da se pri univerzitetskim odborima formiraju grupe koje će za pretstojeći plenum Centralnog odbora u Sarajevu 16 i 17 novembra pripremiti elaborate o svim problemima studenata.

Pretsedništvo je raspravljalo i o nekim organizacionim pitanjima. S obzirom na veliki priliv studenata, više pažnje treba posvetiti onima na prvim godinama i učlanjivanje u Savez studenata ne posmatrati jednostrano, nego ga postaviti na jednu široku osnovu. Osim toga, potrebno je smelije uvoditi mlađe kadrove na rukovodeća mesta.

Stanbeno pitanje je vrlo teško. Veliki broj studenata od kojih 6000 samo u Beogradu nema stana, pa su preduzete mere da se ovaj problem rešava. Narod ne vlasti pružile su znatnu pomoć za izgradnju i opravku domova. Tako je za dotirano 800 miliona dina- izgradnju Novog Beograda. Očekuje se da će jedan paviljon biti gotov do juna 1955, menza do septembra 1955, a drugi paviljon do juna 1956 godine.

Pored ostalog, na ovom sastanku je odlučeno da Savez studenata Jugoslavije organizuje Prvu međunarodnu studentsku konferenciju o kulturnim pitanjima na kojoj će pored pretstavnika nacionalnih studentskih unija prisustvovati i pretstavnici studentskih kulturno-umetničkih društava iz velikog broja zemalja. Konferencija će se održati u Ljubljani od 25—29 januara iduće godine.

V. MIČOVIĆ

O studentskom pokretu Indije

(Specijalno za »STUDENT« piše G. MURAHARI)

STUDENTSKI pokret u Indiji ima veoma jaku tradiciju. U prvim danima studentski pokret je bo na čelu revolucije protiv Britanaca. Kasnije se oko tritesetih godina pojavio studentski pokret organizovan pod imenom Sveindiska strudentska federacija. To je bila ujedinjena organizacija koja je obuhvatala sva politička mišljenja. Početkom Drugog svetskog rata bilo je jasno da je nemoguće za ovo telo da funkcioniše samostalno. Komunistički studenti čija je politika čitavo vreme bila diktirana politikom Moskve, rešili su da istupe iz organizacije i osnuju protivničku studentsku federaciju. 1942 godine Nacionalna studentska federacija bila je stavljena od Britanaca van zakona.

Za vreme perioda naših sukoba, studenti su bili uvek na čelu ove borbe. Mnogi studenti su bili zatvoreni, mnogi streljani, a neki od njih obešeni. Treba se setiti imena Hemu Kalani i Bhataherija. Za vreme Tarm Ojla (jedna grana studentske federacije) — ncionalisti pojavili su se pod novim imenom Studentski kongres. Studentski kongres je bio vrlo popularan do perioda koji se naziva posleslobodni. To je dovelo do mnogih brbi kako na studentskom, tako i na opšte političkom polju. Tako je ovo bila Unija studentskih organizacija svih političkih mišljenja izuzev komunističkog. Socijalistički studenti su međutim dominirali u ovom telu.

U posle-slobodnim danima osećalo se stalno povećanje potrebe za jednom indiskom nacionalnom unijom studenata zasnovanom što je moguće više na direktnim pretstavnicima svih koledža. Bili su napravljeni napori za osnivanje takve organizacije i tako je počela sa delovanjem Nacionalna unija studenata.

Mada je ovo možda teško razumeti, odvojeno od ovoga postoji priličan broj drugih studentskih organizacija od kojih su neke sasvim regularne organizacije. One su glavnom odnose na različite provincije. U Utar Pradešu studenti su napravili sopstvenu organizaciju pod imenom Utar Pradeš — Studentska unija.

U Oriza i drugim provincijama, studenti su se organizovali u Utkal studentsku uniju. U drugim provincijama Indije, Anthra postoji snažan studentski pokret pod imenom Demokratska studentska unija. U Malabara ona se nazivaju progresivni studentski front, a u Gugerat deluju pod imenom Studentski kongres. U Kalenita je socijalistička studentska organizacija i izvestan broj drugih organizacija, kao studentski kongres studentska liga i druge. Pored ovih postoje i druge organizacije, neke od njih su prilično snažne.

Studenti Indije su uglavnom za razliku od evropskih vrlo progresivni. Oni moraju da se suoče sa mnogim problemima kao nezaposlenost, promene sistema obrazovanja i drugim. Mada prolazeći kroz period opšte ravnodušnosti, može se sa sigurnošću reći da će studenti još jedanput biti avangarda.

Romorenje novog buđenja može da se vidi u sadašnjim studentskim štrajkovima. Poslednje godine oni su stimulisali borbu protiv univerzitetske unije, smatrajući da je opšte i automatsko članstvo studenata Univerziteta u uniji loše. Vlada koja se uverila u snagu Univerzitetske unije, pokušala je da je oslabi koristeći ovaj pokret. Ali studenti su protestvovali i vođeni od Koms. poveli su herojsku borbu i doveli svoje zahteve do pobedonosnog kraja. Studenti Huknova koji su započeli štrajk uskoro su našli kolege i pomatgače iz svih krajeva, a kasnije je taj štrajk prerastao u opšte javne manifestacije širom čitave zemlje. U Anthra poveli su borbu protiv sistema prijemnih ispita koji su se održavali pre nego što student stekne prava na polaganje univerzitetskih ispita. Demokratska studentska unija imala je uspeha u ovoj borbi. Momentalno u Indori studenti vode veličanstvenu borbu protiv autoriteta upravnih tela. Studenti Kalkute su se prošle godine digli podržavajući ekonomske zahteve svojih profesora. Iz ovoga može da se vidi da čak i u borbi za socijalnu pravdu studenti ne zaostaju.

Nekoliko reči o omladinskom pokretu. Postoje četiri omladinske organizacije u zemlji, na sveindiskoj osnovi — Sama vadi uvah Sabha (socijalisti, omladinski kongres) konzervativci, demokratska omladinska liga, komunisti kominforma, RSS i još nekoliko njih. Kongres omladine je samo priključak kongresne organizacije i njihovi se odbori postavljaju u svakoj provinciji pod imenom omladinskog kongresa. Oni ustvari nemaju omladinu kao članove, i rukovođeni su od starijih ljudi! Komunistička organizacija ima izvesnog uticaja na jugu i u Bengalu, ali na zapadu Indije ga nema. Fašistička omladina nije korisna za zemlju, njezina snaga iščezava.

Socijalistička omladinska organizacija je orcagizovana 1953 godine iz čega se vidi da je to veoma mlada organizacija. Pre 1953 godine postojale su mlade socijalističke lige omladine u raznim provincijama. One su sve bile oformljene u sveindisko Sama vadi Uvak Sabha — Sveindiska omladinska socijalistička liga. Mi imamo sada članstvo od 40.000 i još uvek smo u procesu napretka. Studenti i nestudentske organizacije su sada zajedno u ovoj organizaciji. Momentalno socijalistička omladina je povela agitaciju protiv obrazovanog sistema isto kao i razgovore o većim problemima: nezaposlenost, socijalna zla i druge nepravde protiv kojih se treba izboriti. U svim ovim stvarima socijalistička omladina Indije je na čelu. Ona zauzima jednu veoma važnu poziciju u svim gore pomenutim studentskim organizacijama i igra značajnu ulogu u borbama socijalističkog pokreta omladine. U budućnosti će socijalistička omladina rešavati sudbinu zemlje i u tome mi tražimo saradnju svih drugih omladinskih pokreta sveta, naročito pokreta socijalističke omladine. Što se tiče Jugoslavije, omladine i studenata, mi smo uvek nailazili na dobro razumevanje i prijateljstvo i sigurni smo da ćemo u budućoj saradnji čvrsto marširati prema boljem i novom svetu.

G. MURAHARI

Stigla je vest da je Kopar konačno i zauvek pripojen matičnoj zemlji — Jugoslaviji. Stanovništvo Kopra i okolnih mesta na mitingu izražavaju svoje zadovoljstvo.

INTERVJU SA ISTAKNUTIM AZISKIM SOCIJALISTIMA

Ima li IUSY sada sasvim medjunarobni karakter

(Nastavak sa I strane)

skim događajima i drugim tekućim političkim pitanjima. Razni zabavni klubovi i kulturne grupe koje izdržava omladinska organizacija su od velike vrednosti za omladinu.

● **Kakvi su vaši pogledi na predstojeći kongres IUSY-a i na saradnju aziskih i evropskih omladinskih organizacija?**

— Ranije se IUSY ograničavao samo na Evropu — odgovorio je pretstavnik Burmanske socijalističke omladine. — Ali sada se situacija izmenila. Glavni razlog pristupanja aziske omladine je svest o potrebi međunarodne saradnje. Aziska omladna veruje da u po stizanju ovog razumevanja između socijalističkih snaga Azije i Evrope, saradnja omladane igra vrlo važnu ulogu.

— Na predstojećem kongresu IUSY će biti proširen. Ali, time mi još nismo zadovoljni pošto preostaje zadatak uvođenja naših afričkih drugova iz raznih oslobodilačkih pokreta. IUSY će biti još više internacionalan kada afrički drugovi i druge organizacije budu primljeni u članstvo.

Radi saradnje omladine Azije i Evrope, treba da imamo čestu razmenu delegacija i mišljenja. — To je osnovno.

Govoreći o omladinskim organizacijama u Burmi, g. Kin Maung Kiv je rekao:

— Zasada nemamo tipičnih omladinskih organizacija. Ali, studentske organizacije su, s druge strane, vrlo jake. Shvatili smo potrebu za omladinskim pokretima u današnjem socijalističkom društvu u našoj zemlji. Sada se usredsređujemo na to i u vrlo bliskoj budućnosti oni će biti formirani.

JUGOSLAVIJA GRADI ČVRSTE I SIGURNE TEMELJE SOCIJALIZMA

GOSPODIN MURAHARI — INDIJA

G. Murahari, rukovodilac Indiske socijalističke omladine

Moram priznati da su naše prve impresije o Jugoslaviji bile vrlo uzbudljive — rekao je gospodin Murahara o svojoj poseti Jugoslaviji. Mi smo posetili fabrike, videli mnoge nove građevine i takođe razvitak zemljoradnje. To je bila slika nove Jugoslavije. Fabrike i radnički saveti bili su naročito interesantni za nas, jer je to jedinstven i jedan od od lučnih koraka za demokratsku kontrolu sredstava za proizvodnju. Ta cela Jugoslavija veličanstveno korača na stazi rekonstrukcije i izgradnje. Može se videti nov život u Jugoslaviji i osetiti ga svuda u fabrikama. Mi smo se sreli sa radničkim savetima, razgovarali sa njima i naučili mnogo raznih stvari o radničkom upravljanju koji može biti primer u socijalističkom društvu. To je novo iskustvo za nas. Da bi upoznali razvitak zemljoradnje, posetili smo poljoprivredna zadružna imanja i ja moram da kažem da zahvaljujući razumljivosti, sve je bilo vrlo interesantno za nas, zato što je naša zemlja pretežno zemljoradnička. Ogledna imanja bila su naročito interesantna zato što takvi metodi mogu biti primenjeni čak u različitoj ekonomiji. Specijalno interesovanje bilo je međutim za omladinu i nje ne probleme i akcije. Posetili smo škole u Osijeku, učiteljsku školu i industrisku školu u Borovu. Mi, pošto smo pretstavnici omladine, osećali smo se kao kod kuće sa tim mladim ljudima. Videli smo različite odbore Narodne omladine. Gde god smo bili dočekani smo najtoplije. U Novom Sadu mi smo govorili o susretu sa omladinom i mi smo osetili toplo razumevanje za naše probleme ma gde bili.

Kao kulturni deo, mi smo videli folklorne igre i slušali vaše pesme. Bile su divne. Ja sam osećao izvestan orijentalan uticaj u tim folklornim igrama. Divni kostimi i srećna osmehnuta lica mladih Jugoslovena potsećaće me uvek na takvu Jugoslaviju koja gradi čvrste i sigurne temelje socijalizma.

Govoreći o pretstojećem kongresu JUSY gospodin Murahari je izjavio da smatra da će to biti jedan od najznačajnijih kongresa. Za prvo vreme, nastavlja on ,JUSY ima jake i reprezentativne delegacije aziskog socijalističkog omladinskog pokreta.

Ima takođe pitanja oko pro mene strukture i statuta koje se moraju rešiti pre kongresa. Mada je sve ove godine JUSY bila više ili manje ograničena na Evropu, ubuduće ona će imati značajnu ulogu u Aziji i Africi. Ta politika i organizacija biće direktno upravljena na rešenja na kongresu. JUSY mora postati razgranata organizacija i mora biti u mogućnosti ubuduće da dela sa više rešenosti u svim prilikama. Ona mora ukratko postati efektivan instrument socijalističke omladine širom sveta. Može biti različitih senki u ideologiji različitih omladinskih pokreta, ali mi moramo naučiti da razumemo jedni druge i da se neophodno ujedinimo. Samo na tim principima može biti izgrađeno međunarodno telo omladine.

PREMA SADAŠNJEM SASTAVU BESMISLENO JE IUSY NAZIVATI MEĐUNARODNOM

Eiči Nagasu

G. Nagasu je bio vrlo kratak. Po njemu, kongres IUSY-a u oktobru imaće dva predmeta — jedan je širenje platforme, a drugi je pronalaženje mlađeg rukovodstva.

— Ako Međunarodni Savez organizacija Socijalističke omladine hoće da ostane u svom evropskom okviru, naziv »međunarodni« bio bi besmislen — dodao je g. Nagasu.

— Omladinski pokret u Japanu je apsorbovan od političkih partija i sindikata — objasnio je g. Nagasu. — Ali, Federacija Socijalističke omladine Japana, kojoj ja pripadam, naj veća je nezavisna organizacija u mojoj zemlji. Mi imamo sledeće ciljeve:

Prvo: Unapređenje mira i demokratije u našoj zemlji kao i u celom svetu.

E. Nagasue, funkcioner Japanske socijaldemokratske stranke i Studentske unije Japana

Drugo: Osvežavanje Demokratske Socijalističke partije Japana.

N.O. Jugoslavije i mladi socijalisti

cije) je organizacija koja okuplja oko trideset nacionalnih organizacija iz Evrope, Azije i Amerike, i ukupno pretstavlja oko pola miliona mladih socijalista. Aziski socijalisti su joj se priključili prošle godine. Omladinska internacionala je pod izvesnim uticajem Internacionale socijalističke partije, ali u nekim pitanjima ima naprednija shvatanja nego ona.

Prvi Kontakti Narodne omladine Jugoslavije sa JUZI-em padaju još 1949 god. Međutim, od tih prvih kontakta do danas, uprkos razvijanju saradnje Narodne omladine sa nacionalnim organizacijama, sa rukovodstvom JUZI-a nije se uspelo, uspostaviti zadovoljavajuća saradnja. Ne jedanput su se od strane JUZI-a ispoljile izvesne rezerve u odnosu na Narodnu omladinu. Rukovodioci socijalističke omladine nekih Skandinavskih zemalja su ponekad tako istupali i delovali kao da im je namera da ne dođe do šire saradnje Narodne omladine i JUZI-a. Nekad se pak dobijao utisak da se pojedini rukovodioci JUZI-a plaše uticaja koji bi Narodna omladina Jugoslavije mogla da izvrši na socijalističku omladinu pojedinih zemalja.

Krajem oktobra meseca se u Kopenhagenu održava kongres JUZI-a. Narodna omladina Jugoslavije je pre izvesnog vremena primila poziv da na kongres pošalje pretstavnika omladinske štampe da kao posmatrač prisustvuje plenarnim sednicama kongresa.

Narodna omladina Jugoslavije nije prihvatila ovaj poziv jer iznenađena ovakvim pozivom smatra da učešće pretstavnika štampe nije zadovoljavajuće rešenje koje je u skladu sa odnosima i saradnom koji su se razvili poslednjih godina između naše organizacije i JUZI-a i posebno saradnja sa nacionalnim organizacijama socijalističke omladine.

Narodna omladina Jugoslavije je uvek bila zainteresovana za što širu saradnju sa demokratskim omladinskim organizacijama u svetu, smatrajući tu u prvom redu organizacije socijalističke omladine. U dosadašnjim svojim vezama sa nacionalnim socijalističkim omladinskim organizacijama, pretstavnici Narodne omladine su takođe uočavali iskrenu drugarsku želju i zainteresovanost za saradnju sa Narodnom omladinom. Zato se može očekivati da će ovaj neobjašnjivi korak rukovodstva JUZI-a prema Narodnoj Omladini biti izmenjen i da će ubuduće doći do više razumevanja i tolerantnosti od strane JUZI-a prema Narodnoj omladini Jugoslavije.

M. NIKOLIĆ

Поводом састанка Савета МСС-а

(Наставак са 1 стране)

према МСС-у и његовој, непринципијелној и дискриминаторској политици према студентској организацији Југославије.

Ми смо сви живи сведоци увредљивих речи и непријатељских ставова речених и изражених на седницама информбировског МСС-а. То нам је и сада у свежем сећању, иако су се од тада многе ствари на међународном плану осетно промениле у позитивном смислу. Но, ми нисмо злопамтила. Ми имамо своје принципе којих се чврсто држимо и не отступамо од њих. За очување тих принципа спремни много шта урадити, али не можемо олако прећи преко непријатних ствари из недавне прошлости, јер нас искуство учи да будемо опрезни и да ништа не радимо без чистих рачуна.

Ако господа из руководства из МСС-а желе сарадњу са Савезом студената Југославије, у том случају треба да изнесу јасно и отворено на којим основима то хоће и да нам отворенije разјасне те своје евентуалне нове ставове како би ми на тај начин заиста стекли уверење о њиховим стварно добрим намерама и новим ставовима. Мислимо да једино и само под таквим условима можемо разговарати о будућој сарадњи.

(Објављујемо писмо које је августа ове године Претседништво Централног одбора Савеза студената Југославије упутило господину Јири Пеликану, генералном секретару МСС-а као одговор на његов позив да претставници Савеза студената Југославије присуствују седници Савета МСС-а у Москви).

Писмо генералном секретару МСС-а

Поштовани господине,

Захваљујемо се на позиву који сте нам упутили да присуствујемо седници Савета МСС-а у Москви, која ће се одржати у новој згради Ломоносовог универзитета од 20—26 августа 1954 године. Исто тако смо Вам захвални и молимо Вас да то пренесете и Организационом комитету у Будимпешти за позив да наши студенти учествују на летњим спортским играма од 31 јула до 8 августа 1954 године.

Претседништво Централног одбора Савеза студенатаната Југославије расправљало је, на основу одлука и овлашћења II конгреса ССЈ, о тим позивима и одлучило да Вас извести о следећем:

Ми желимо да верујемо да су позиви упућени Савезу студената Југославије знак који наговештава да је Извршни комитет МСС-а увидео да је његова политика према Савезу студената Југославије била неправилна. Но, међутим, при том нас изненађује да ви шутке прелазите преко свега онога што се у прошлости збило не наговештавајући ни једном речи чиме је условљена нова ваша политика. И не само то! На наша изричита питања о разлозима дискриминаторске политике која је вођена од стране руководства МСС-а према југословенским студентима, тако истакнути руководиоци МСС-а као што су генерални секретар господин Пеликан и секретари господа Вергес и Сото, одговарали су нашим делегатима, кад су се са њима срели на конференцији КОСЕК-а у Истанбулу, последњем конгерсу УНЕФ-а и састанку ИК ФИСВ-а, да су они нови људи у МСС-у и да о старим стварима не би могли да говоре. Таква објашњења нама су свакако била чудна, јер иако нам је познато да је нормално да се студентска руководства обнављају, иако смо и ми овде нови људи, који нисмо били на руководећим положајима у Савезу студената пре две-три године, ипак нам је познато и дужни смо да знамо политику коју је у међународним односима водила наша студентска унија. Присиљени смо да Вас обавестимо да све то што се десило у односима између МСС-а и Савеза студената Југославије за нас није и не може бити старо и то не, као што се обично мисли ради бојазни за некакав престиж, већ једноставно ради тога што нам искуство налаже да будемо опрезни и да немамо много поверења у Ваша уверења.

Присиљени смо да Вас потсетимо на те догађаје из прошлости. Приликом стварања МСС-а југословенски студенти били су међу његовим оснивачима. Наша организација заузимала је у МСС-у положај и имала углед који је одговарао њеној активности и напорима за јачање пријатељства међу свим демократским студентима света. Међутим, после резолуције Коминформа о стању у Комунистичкој партији Југославије нагло се је изменио став Извршног комитета МСС-а према нама, па су наши делегати за време састанка и културних манифестација у Софији, и Будимпешти били извргнути увредама од стране руководилаца МСС-а и прогонима од стране Бугарске и Мађарске полиције. 1950 године је Извршни комитет МСС-а у Лондону донео одлуку о „раскидању сваке везе са садашњим руководиоцима Студентске секције Народне омладине Југославије, због њихове потпоре фашистичком режиму у Југославији". На II конгресу МСС-а који је одржан у Прагу августа 1950 године потврђена је та одлука Извршног комитета.

У вези са овим, желимо да Вам дамо следеће објашњење:

1. Она реч „са садашњим руководиоцима студентске секције", вероватно је изражавала наду да ће на руководство у студентској организацији Југославије доћи људи који неће подржавати постојећи режим у Југославији. Ради ваше оријентације, морамо вам изјавити да су на руководство у Савезу студената Југославије дошли нови људи, зато што су стари дипломирали, али да су ти нови људи присталице постојећег друштвеног поретка у Југославији и да су их бирали студенти који су у својој већини такође присталице тог поретка.

2. Ми смо научили да противници Југославије називају њен друштвени поредак разноврсним именима, па то исто важи за споменуту одлуку ИК МСС-а и његовог II конгреса. Карактер тог поретка јасан је сваком оном ко жели и хоће да буде објективан. Код нас се, што се тога тиче није ништа изменило, него су народи Југославије само својим напорима успели да учине још један корак даље у изградњи социјалистичког друштва.

Ради нејасности Вашег става у вези са свим овим, ми не схватамо шта би имали да радимо у Москви и Будимпешти и какве би користи од тога имала међународна студентска сарадња. Обзиром да МСС ради своје политике. која се одликује једностраношћу и не баш јасном позадином, све више губи ону масовну базу коју је имао непосредно после свог оснивања, присуство претставника Савеза студената Југославије на састанцима МСС-а само би помогло одржавању илузија код оних који још увек верују у пароле, иза којих не стоје дела. Ради тога би Вас молили, ако то сматрате могућим, да нам мало јасније, отворенije и искренije објасните вашу нову политику према нама.

Можда је ово писмо мало необично, али време је да отворено изнесемо своја мишљења. ССЈ је увек био и биће за јачање међународне студентске сарадње, која егзистира на бази равноправности, демократије и узајамног разумевања. Само такву сарадњу ми ћемо помагати свим својим снагама.

Очекујући Ваш одговор, ми Вас поздрављамо.

BOJKOT ISPITA NA STOMATOLOGIJI

Nasedanje lenjosti

(Nastavak sa 1 strane)

ni upis u III semestar bez dva položena predmeta sa prve godine. Ako nam se odmah ne izađe ususret, mi smo toliko solidarni da nećemo izaći na ispite«. Dekanat je odbio ovakve zahteve i tražio da budu odobrene od organizacija Udruženje studenata. Za to vreme organizuju »telesnu gardu« čiji je zadatak bio da čuva prilaze na ispite i vrši pritisak na one koji žele da polažu. Tako je na biološkom institutu došlo i do utče kandidata koji je hteo da polaže, te su prisutni asistentkinja Begović sa laborantima morali da intervenišu. Začas su se pojavile parole (pisao ih je Majcan Boško): »Dole provokatori«, »Hoćemo januarski rok«. »Niko ne sme na ispite«. Na vratma Hemiskog instituta nacrtali su mrtvačku glavu sa potpisom: »Novo groblje — Dole' profesori i njihovi trabanti, egoisti i birokrati«. Organizuju svoju foto službu, pozivaju pretstavnike štampe, čak i majstore da instaliraju zvučnu mrežu za »veliki miting moćne generacije«. Sve u svemu hteli su da pretstave kako je akcija masovna i opravdana.

Odbor udruženja (bar ono članova koliko ih je bilo) nije se dovoljno snašlo u početku. Čak su i neki članovi Odbora godine bili pristalice ove akcije. Nedovoljna energičnost Udruženja studenata Stomatološkog fakulteta dozvolila je da vođe ove akcije uzmu maha i da čine mnoge nedozvoljene stvari. Na kraju posle nekoliko dana, Odbor je konačno preduzeo oštrije mere i doneo odluku o zabrani akcije.

Velika zabluda

Zaista, ako neko tvrdi da je moguće pratiti nastavu fiziologije i biohemije bez položene fizike i hemije, onda je to velika zabluda. Takva praksa postojala je nekada na Medicinskom fakultetu i ukinuta pre mnogo godina. Da bi student medicine ili stomatologije mogao uspešno završiti drugu godinu, koja je daleko teža i obimnija od prve, mora obavezno ući u drugu godinu sa položenim ispitima prve godine. To nije formalnost plana, ni ma kakav šablon nastave kako se to drugovima stomatolozima čini, već je to istina potkrepljena dugogodišnjim iskustvom medicinske nastave. Oni bi u tom slučaju bili samo balast nastavi na drugoj godini.. Dakle, nema ni govora da su njihovi zahevi za januarski rok opravdani. Pogotovu besmisleno je za takav zahtev, koji traži promenu roka, tražiti rešenje u roku od 48 časova. Planovi i programi stvaraju se godinama, pa i za njihovu promenu mora proteći izvesno vreme, razume se ako za to postoje ubedljivi razlozi i ako to ide organizovano preko Udruženja studenata.

Sasvim je drugo njihova primedba da je normalan tok studija bio otežan usled velikog broja studenata. To je istina. Te su okolnosti dobro poznate i organizaciji Udruženja studenata i školskim vlastima i narodnim vlastima. Njih treba uzajamno rešavati i uzajamno podnositi teškoće koje iz toga proizilaze. Činjenica je, da je nastavno i pomoćno nastavno osoblje na institutima prve godine dalo maksimum zalaganja od sebe da se te teškoće bez posledica prebrode.

Ko su »revolucionari«

Vrlo je karakteristično, da je ova generacija još od početka godine ispoljila mnoge negativnosti: nedisciplinu, nepoštovanje nastavnika, aljkavost na praktičnom radu, površnost i nemarnost. (svakako da su pojedinci prednjačili). Uz to večito oponiranje protiv svake nastavne mere: propitivanja, konsultacija i slično. Dobar deo njih su »došljaci«, večiti studenti koji su došli sa nekoliko semestra prava, ekonomije ili drugih fakulteta. Takav je naprimer Fling Vladeta, bivši student prava koji je u junu jedva položio jedan ispit, a u septembarskom roku nije ni izlazio na ispit. Takav je i Majcan Boško koji je četiri godine studirao medicinu i za osam rokova nije položio nijedan ispit, pa i na prvoj godini stomatologije, nije uspeo da položi nijedan. Milenković Petar poznat u organizaciji kao demagog koji sebe drsko naziva pobornikom »Mošine generacije« koga ćete svakodnevno naći na Terazijama ili Kalemegdanu, kome je život u kafani i ulici preči od ozbiljnih studija i škole. Zatim, Stanković Milorad koji nema nijedan položen ispit, Belić Siniša, Milojević Zoran, (članovi »telesne garde«), Tadić Slavoljub, Kostić Dimitrije, Penerski Vladimir, sve studenti bez ijednog ili samo sa jednim ispitom koji za organizaciju SS nisu pokazali nikakvo interesovanje, (a koji su još i gimnaziju jedva završili). Pa ipak sve im to nije smetalo da pokrenu jednu takvu neozbiljnu akciju.

Udruženje studenata Stomatološkog fakulteta, mada prilično kasno i sporo, predložilo je Dekanatu da ove prepoznate drugove pretstave pred disciplinski sud škole. O svemu tome danas na fakultetu ne priča se ozbiljno, tako da se dobija utisak da se stvar prepušta samoj sebi. Bila bi ogromna greška i Udruženja Saveza studenata i Dekanata Stomatološkog fakulteta da primer ovih neozbiljnih studenaa ne kazni dostojnom, najoštrijom kaznom.

R.V.

Konferencija Saveza komunista na Institutu za fizičku kulturu ostala je zapažena i po tome što je sekretar nemilosrdno kritikovan

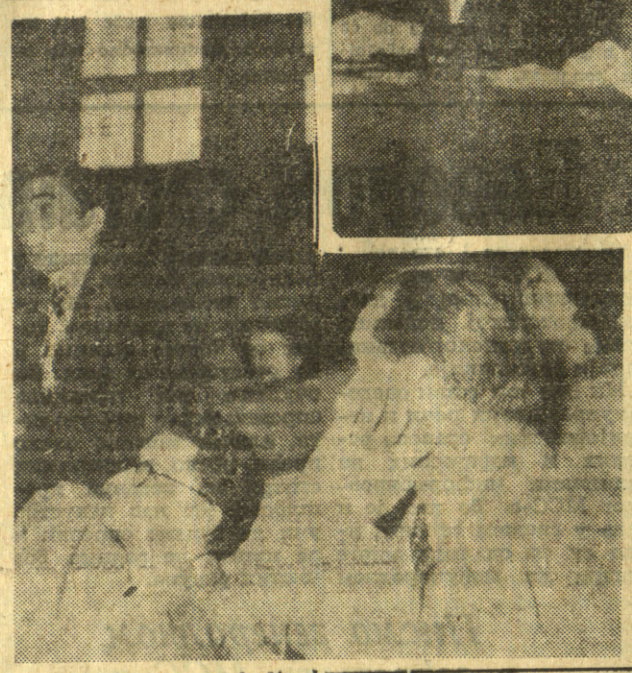

Na farmaceutskom fakultetu, komunisti su bili vrlo aktivni u diskusiji. Izneto je mnogo predloga za poboljšanje rada u njihovoj organizaciji Saveza komunista

STUDENTSKI KLUB BALKANSKA 4 — OTVOREN JE ČETVRTKOM OD 19,30 SUBOTOM OD 20, A NEDELJOM OD 19,30. ULAZ POLA SATA PRE POČETKA SAMO SA ĐAČKIM LISTOM ILI INDEKSOM. ULAZ 40 DIN.

GODIŠNJA KONFERENCIJA SAVEZA KOMUNISTA NA IFK

OZBILJNI PROBLEMI

★

Da li su samo sekretari krivi

★

(Nastavak sa 1 strane)

diti principom ne zamerati se ljudima itd.), a da komunisti nisu suprostavili svoja pravilna shvatanja.

Jedan od iznetih problema je i potreba da se izvrši revizija nastavnih programa. Pokazalo se da komunisti nemaju dovoljno interesa da pokrenu ovo pitanje. Potreba za novim kvalitetnim uždbenicima postavila se dosta ozbiljno, ali i tu nedostaje dobre volje od strane nastavnika. Rad komunista u udruženju Saveza studenata, po izveštaju, nije bio zadovoljavajući. Udruženje je izvršavalo sve zadatke što ih je Univerzitetski odbor postavljao sa veoma malo inicijative i samostalnosti u radu.

Kroz izveštaje dotaknut odnos komunista u odelenju nastavnika koji boluje od mnogih slabosti.

Diskusija se, uglavnom ograničila na bespoštednu kritiku rukovodstva, a posebno sekretara, koji po diskusiji, snosi krivicu za slab rad cele organizacije. Za sve nedostatke nađen je izgovor u slabom rukovođenju. Jedan od diskutanata primetio je da se na sva koj godišnjoj konferenciji okrivljuju sekretari i da kao po pravilu svi »neslavno« završavaju. Otuda i donekle opravdana bojazan komunista od izbora u rukovodstvo.

Diskutanti su izneli i mr šave rezultate svoga jedno godišnjeg rada. Uspešno organizovana javna diskusija, koja je obuhvatila veliki broj studenata, je jedino vredna pomena.

Zainteresovanost nekomunista za rad u organizaci ji Saveza komunista je vrlo mala. To je pokazala i ova konferencija na kojoj nekomunista skoro nije ni bilo. Šta je uzrok tome i kako treba taj problem rešiti o tome niko nije ništa rekao. Komunisti DIF-a pored ostalih u ovoj godini treba da se pozabave i ovim pitanjem.

SVEČANOST RUDARA

Prošle godine održana je u Beogradu prvo rudarsko krštenje — »SKOK PREKO KOŽE«. Tad su učestvovali samo stariji studenti Rudarskog fakulteta. Među tim, ove godine u toj svečanosti učestvovaće svi studenti Rudarskog i Geološkog fakulteta.

Osnovan je odbor koji će rukovoditi pripremama i organizovanjem ove svečanosti.

Pripreme su već počele. Održane su već prve audicije za hor i sastanci sa istaknutim umetnicima koji će takođe učestvovati u pripremama. U izvođenju će učestvovati hor studenata »BRANKO KRSMANOVIĆ«

Na taj dan, na simboličan način, biće primljene nove generacije studenata ova dva fakulteta u redove inženjera Rudara i Geologa.

S. R.

Traži se brucmajor

Start brucoša

(Nastavak sa 1 strane)

— Kolega, izvinite, nemate li možda olovku?...

Indeks

Ako se pravio važan? Sve što je vezano za fakultetske sale i hodnike, zanima brucoše. Možda je na to računao. Ovoga puta bila je to »povest« o indeksu, bolje reći o dva indeksa. Student treće godine medicine pričao je o nekom svom kolegi, koji izgleda sve ispite po dva puta polaže.

— Dva. Dosetio se, pa u jednom petice, a drugi pun desetki. Šta veliš?

Smejali su se brucoši... Pa ipak; jedan je namignuo — svojim kolegama.

Priča o indeksima, a to su još uvek brižljivo čuvane stvarčice, ne uvek uvijene u hartiju, da bi se znalo šta je.

Vicevi se čuju.

I posle svega ponovo pitamo: gde, zapravo počinju te priče. U stisku ruku i đačkom šapatu na ulicama gradova, sa pletenim seoskim đačkim torbicama i kilometrima po kiši i prašini; ili tek sada u utrobama fakultetskih višespratnica?

Zašto opada lišće? Proleće bi više ličilo na rađanja u ove dane. Na rađanje zanosa i ambicija.

B. Jovanović

PRVA INTERFAKULTETSKA KONFERENCIJA MEDICINARA

DOKTORAT?

PRVA interfakultetska konferencija Udruženja studenata medicine okupila je 2 i 3 avgusta u Beogradu pretstavnike medicinskih fakulteta iz Beograda, Zagreba, Ljubljane, Sarajeva i Skoplja.

Veći deo konferencije bio je posvećen diskusiji oko pitanja treba li studentima medicine dodelit titulu doktora medicine posle diplomiranja. Analizu ovog problema i izveštaj o tome šta je dosada učinjeno, podneo je pretsednik Udruženja medicinira Beogradskog fakulteta Rakić Ljubomir. Konferencija je u zaključku ove tačke donela rezoluciju u kojoj se ka*e: »Studenti medicine smatraju da akademski naslov doktor ostane i nadalje za sve studente koji su završili i koji će ubuduće završiti medicinski studij.«

U rezoluciji se potanko iznose motivi za ovakav stav konferencije. Oni sadrže uglavnom: Da je to tekovina od XV veka ukorenjena u našem narodu. Da pravi oštru razliku između lekara — nadrilekara i kvalifikovanih lekara; Da ukidanje ovog naziva ne bi popravilo našu zdravstvenu službu, a da bi otežalo rad lekara; Da se ovo pitanje mora pincipijelno rešiti isto za sve one koji su završili istu školu, (tj. da svi imaju isti akademski naziv, a ne da bude lekara i doktora koji su svršili istu školu), jer bi to pogodilo samo generacije koje studiraju u socijalizmu; Da se pitanje akademskih naslova treba rešavati odvojeno za pojedine vrste fakulteta prema njihovim specifičnostima; Da je naučni stepen »doktorat nauka« (medicinskih!) već u Zakonu o univerzitetima jasno razlučen od akademskih naslova.

Ovoj rezoluciji dali su pismene podrške Savet univerziteta u Sarajevu, Savet Medicinskog fakulteta u Sarajevu, rektorat MVŠ-e u Beogradu, nastavnčko veće MVŠ-e u Beogradu, Udruženje zdravstvenih radnika NRH-e. Ove pismene podrške u vidu zvaničnih rezolucija dostavljeni su Saveznom izvršnom veću i izvršnim većima republika. Sem ovih pismenih podrški postoje i mnoge usmene podrške staleških i društvenih organizacija.

Zatim su delegati diskutovali u smislu druge tačke dnevnog reda o interfakultetskoj saradnji. Predviđa se češći kontakt medicinskih fakulteta i življa saradnja. Konstatovano je da je dosadašnja sardnja uglavnom bila usmerena u međunarodnoj razmeni studenata, a da ubuduće više pažnje treba obratiti međurepubličkoj razmeni praktikanata.

Dimitrije Katalinić

Na početku

(Nastavak sa 1 strane)

organizacije da vaspitno utiče na članstvo, da se bori za svoju čistoću.

Pomenuti sastanak odbora istakao je potrebu za unošenje više sistema u ideološko-politički rad, koji i dalje ostaje najvažniji zadatak organizacije Saveza studenata.

Ove godine potrebno je da udruženja ispolje veću brigu o stručnom usavršavanju studenata. Uporedo sa ovim, udruženja su ta koja moraju biti u toku svih promena uslovljenih primenom novog zakona o društvenom upravljanju Univerzitetom.

Stoji činjenica da su odbori koji nisu imali sekretarijat, uspevali pravilnije da organizuju, a više članova odbora da nagažuje u radu.

Prošlo je već nekoliko godina od osnivanja naše organizacije, a na proteklom kongresu donete su i neke izmene u statutu Saveza studenata, te kao primer ostalim, mogu poslužiti pripreme jednog dela udruženja da izvrše izmene u svojim pravilnicima.

Dušan LJUBOJEVIĆ

GODIŠNJE KONFERENCIJE SAVEZA KOMUNISTA

Borba za lik komuniste — zadatak broj 1

I SUVIŠE SPORO

HAKON temeljite i veoma široke diskusije Savezna narodna skupština pre izvesnog vremena, donela je opšti zakon o univerzitetima. Time je, između ostalog, ozakonjeno i pravo studenata da učestvuju u društvenom upravljanju univerzitetom. Nastojalo se da se većini problema pred kojima se nalazi Univerzitet omogući rešavanje kroz društveno upravljanje.

Baš radi svoje sveobuhvatnosti, ovaj zakon nije lako, bez ikakvog prethodnog iskustva, u potpunosti realizovati. Dobar deo odeljaka opšteg zakona detaljnije će se precizirati posebnim zakonima (način izbora univerzitetskih i fakultetskih saveta, zakon o doktoratu o akademskim titulama itd.) kao i propisima Saveznog izvršnog veća. Republički zakoni o univerzitetima nastojaće da na svoje konkretne prilike primene opšti zakon. Sve to zahteva mnogo napora i vremena. Verovatno će u rešavanju svega ovoga proći prvi semestar ove školske godine.

Ali, pored toga, čini nam se da se u rešavanju onoga što se već može sada učiniti ide veoma sporo. Organizacija rada na fakultetu sadržana je, prema zakonu, u statutu fakulteta. Školska godina je već ta. Od toga kakav se statut donese zavisiće u mnogome i rad na fakultetu. Školska godina je već u toku, a školske vlasti nisu ništa učinile na stvaranju projekata statuta.

Važno je da se u što kraćem roku priđe izradi projekata statuta kako bi se došlo do izvesne osnove za dalju diskusiju. Sigurno je da će se usvojeni statuti u mnogome razlikovati od svoih projekata. To je težak posao, a naročito zato što u njihovoj izradi nemamo nikakvog iskustva. No, to ne treba da ometa školske vlasti u stvaranju projekata. Ideja društvenog upravljanja, osnova novog zakona o univerzitetima, treba da posluži kao baza za stvaranje projekata statuta. Projekat statuta izrađen na toj osnovi biće solidna baza za pretstojeću diskusiju.

Mislimo da je propušteno već dosta vremena i da svako dalje odlaganje stvaranja fakultetskih i univerzitetskih statuta otežava sprovođenje u delo duh i slovo novog zakona.

M. Đ.

Vesti sa fakulteta

PREDAVANJE VELJKA VLAHOVIĆA NA GRAĐEVINSKOM FAKULTETU

U ponedeljak 4 oktobra u okviru predmeta »opšteg obrazovanja« na Građevinskom fakultetu, drug Veljko Vlahović održao je prvo predavanje u ovom semestru sa temom: »O nekim problemima radničkog pokreta«.

Predavanje je bilo odlično posećeno. Amfiteatar je bio prepun studenata. Zapaženi su i neki astavnici, među kojima i stari profesor dr. inž. Kirilo Savić.

Sa konferencije komunista stomatologije

Najaktivniji u organizaciji S.K. postižu u stručnom radu uspeh iznad proseka

OVOGODIŠNJA konferencija Saveza studenata stomatologije imala je jedno karakterističnо obeležje. Naime, i kroz referat i diskusiju akcenat je bio na borbi koju je partiska organizacija vodila i još uvek treba da vodi za čistoću svojih redova, za lik pravog komuniste. U tome, u prošloj školskoj godini bilo je vidnih uspeha. Iz organizacije je otstranjeno 11 članova koji su svojim radom i shvatanjima ne zaslužuju da budu u organizaciji. To je nesumnjiv uspeh komunista ovog fakulteta što su uspeli da iz svojih redova otstrane sve slučajne saputnike; da otstrane takŠve »komuniste« koji izjavljuju: nisam ja ovde da izučavam marksizam i čitam marksističku literaturu«, ili takve koji izjavljuju« osnovno je da smo mi dobri studenti i treba **samo** da učimo.« Koliko je ovakav stav imao štetnih posledica u radu organizacije Saveza komunista, vidi se najbolje po događajima u septembru ove godine.

KO JE ORGANIZOVAO BOJKOT!

Prva godina Stomatološkog fakulteta objavila je bojkot septembarskih ispita, tražeći izmenu uredbe o studiranju. Da li je taj bojkot bio opravdan, vidi se po tome što je naišao na oštru osudu cele organizacije na godišnjoj konferenciji, a komunisti prve godine pretrpeli su oštru kritiku cele organizacije. Radi se o tome da su komunisti prve godine prepustili inicijativu u ruku raznih problematičnih elemenata, koji su za studente »privlačni« ustvari, demagoškim parolama, uspeli da privuku većinu studenata na svoju stranu. To studenti koji svake godine menjaju po jedan fakultet, pa pošto im nigde ništa ne uspeva, pokušavaju da završe studije tražeći olakšice u uredbi o studiranju. Sa takvim studentima poveli su se i komunisti, i to ne samo da su učestvovali u bojkotu, nego su radili i na njegovom pripremanju, verovatno, ni sami ne shvatajući štetnost ovih događaja i po ugled studentske organizacije. I zar se može održati shvatanje komunista da ne treba da izučava u marksističku literaturu i da se bore za svoje stavove posle događaja u septembru.

Novo što je donela konferencija od desetog oktobra za elektrotehnički fakultet je i analiza stručnog rada na fakultetu uopšte. Statistika je pokazala da je uspeh u stručnom radu članova komiteta iznad prosečnog uspeha ostalih organizacija. To je u isto vreme pokazalo da rad u komitetu ne ide na uštrb stručnog rada kako se po nekad misli.

Što se tiče opšteg uspeha na fakultetu (prosečna srednja ocena je oko 6,5) on nije zadovoljavajući. Ne treba, međutim, zaboraviti da anketa koja je sprovedena i koja je dala ove podatke ne mo*e da bude sasvim realna jer su u iznosu krajnjeg uspeha koji ona daje ne vidi činjenica da postoji izvesan broj studenata sa po deset i više zaostalih ispita koji jako utiču na nisku vrednost proseka.

Ideološko politički rad na Elektrotehničkom fakultetu i do sada je rešavan na specifičan način. Održavani su ciklusi predavanja. Tako su pro šle godine održani ciklusi: ekonomika kapitalizma, i ekonomika socijalizma. Za ekonomiku kapitalizma (šest održanih predavanja) predavači su bili studenti elektrotehničkog fakulteta, dok su za ekonomiku socijalizma (četiri predavanja) bili angažovana prof. Ekonomskog fakulteta Mirko Perović i asistenti. Posle svih predavanja održane su i konsultacije. Predavanja su bila od opšteg značaja, pa u ovoj godini ostaje da se reši rpoblem obrađivanja tematike iz naše aktuelne stvarnosti (privreda, spoljna politika itd.).

Na kraju razgovora kad su na red došl opšti utisci o konferenciji, drug Savović nam je rekao:

— Ove godine smo dobro startovali. — Ato se uglavnom odnosilo na uspešan rad konferencije.

Godišnja konferencija S. K. Mašinskog fakulteta, kako smo saznali iz razgovora sa novim sekretarom Komiteta, Brankom Moharom, raspravljala je nekoliko gorućih pitanja. Pored akutnog problema smeštaja i obezbeđenja nastave studentima prve godine (oko hiljadu novo upisanih), raspravljano je još o ideološko političkom radu i odredbi tri plus jedan. Konstatovano je da glavna forma ideološko političkog rada treba da bude individualni rad koji se svakodnevno proverava kroz delovanje u Savezu studenata. Od tri plus jedan (reč je, naime o odluci fakultetskih vlasti da ne dozvole polaganje više od četiri puta posle čega se gubi pravo na dalje školovanje) konferencija nije zauzela nikakav konačan stav ali je uzela u obzir sve primedbe za i protiv odluke.

Uspehu konferencije doprinela je činjenica da je referat obuhvatio sve najvažnije probleme i predložio, načelno, na čin njihovog rešavanja. Kad je ovo konstatovano u diskusiji konferencija je bez donošenja zaključaka ostavila komitetu da povede računa o izvršenju onoga što je u referatu i diskusiji izneseno a što je od interesa za organizaciju..

N.

Број студената стално расте

СА ОВИМ МОГУЋНОСТИМА МОЖЕ ЛИ СЕ УРАДИТИ ВИШЕ

ПРОБЛЕМ смештаја студената ове године изванредно је тежак, јер број студената рапидно расте, а капацитети домова остају исти. За ову школску годину, обзиром на број матураната, очекивао се велики прилив нових студената. Предвиђања су се обистинила. На факултете у Београду уписало се ове године 6.673 младића и девојака.

Било би тешко сместити и ове студенте. Међутим, проблем је постао просто нерешив накнадним уписом студената који су дошли на Универзитет са средњошколском стручном спремом према Одлуци Савезног извршног већа. Број накнадно уписаних износи 6.383. То значи да је број студената порастао за преко 13.000, а Београд има данас близу 40.000 студената. Четрдесет хиљада — читав град за наше појмове, а у Београду студентски домови имају капацитет од око 6000 места. То је фатално мало. А када се узме у обзир стабилна ситуација у Београду уопште, онда излази да ће велики број новоуписаних студената, због станбене кризе, остати само „уписани", али не и „студенти". Што је најска киша.

ЈЕДИНО РЕШЕЊЕ — БАРАКЕ ИЛИ МОНТАЖНЕ КУЋЕ

За решавање овог проблема, потребна је хитна и брза акција. Ако се не жели да Одлука о упису на факултете буде пука формалност, онда треба наћи средства и начина да се одмах подигну неколико зграда за становање, али таквих зграда чи је би подизање било брзо завршено. Овде долазе у обзир бараке или монтажне куће. Са економског становишта овакво решење можда није најцелисходније, јер би зграде коштале много, а биле би краткотрајне. Међутим,

ПРИВАТНИ СТАНАРИ — ИЗ ДОМОВА!

С друге стране, док је проблем смештаја студената тако тежак, у студентским домовима преко четири стотине места заузимају станари. У свим домовима станује по неколико генерација управника, бивши и садашњи службеници и радници итд. Већина од њих, не само да станује по домовима, него се просто баштари. Док студенти спавају по парковима, а они у дому по неколико у једној соби бивши управник Студентског града на Новом Београду сам држи неколико соба. Ове станаре морамо хитно исселити из домова, а још хитније одузети им сувишне просторије, стеснити их тако да и они осете станбену кризу.

Као трећи проблем у комплексу смештаја студената, стоји и питање апсолвената. Они не само да заузимају велики број места у домовима (а то су они дугогодишњи апсолвенти), већ су се сместили по домовима у Београду, а не на Новом Београду како је било решено крајем прошле школске године. Исељавањем и премештањем ових апсолвената, бар донекле, ће се решити питање усељавања оних нових студената којима је стан најнеопходнији

М. С.

INDEX

ДОК СВИРАЦ СВИРА

Овогодишње летње игре студената Војводине одржане су у Зрењанину. Успела манифестација рада студентских удружења. Но, о томе није место да се говори у „индексу". Али, ту „част" заслужује финале фестивала — банкет учесника одржан у хотелу „Војводина".

Као илустрација атмосфере на банкету нека нам послужи рачун хотела (и то само о разбијеним предметима. Штета што немамо и рачун за пиће): 67 разбијених флаша од један литар и 17 од пола литре: стотињак чаша. Даље се нижу сијалице, тањири, поломљена столица, вазне за цвеће итд. И на крају рачун од преко 26.000 динара.

А сада о самом банкету: почео је нормално као и све сличне приредбе, али је зато завршио катастрофално — добра већина учесника била је тако темељито пијана да уопште није могла да контролише своје поступке. А поступци су отприлике овакви: играње по и под столовима, урнебесна вика и галама, непристојно међусобно понашање младића и девојака, дивљачко разбијање . . .

Да се не би преварили у оцени свега тога и претерали у критици, послужићемо се изјавама очевидаца: „. . . Видео сам да су се студенти пењани на столове и тако стојећи певали, пили и разбијали чаше . . ." Даље „. . . За неколико спојених столова седило је њих 26. Скупили су све чаше на једно место и онда их ногама газили играјући на столу . . ." „Или тек ово" . . . Видео сам једну женску која је била потпуно пијана и у таквом стању (а имала је велики деколте) испале су јој груди. Наишао је један младић и ставио их у недра . . ." Даље „. . . Касније сам могао да видим како нека девојка лежи у крилу младића . . . „. . . Задњег вечера њиховог боравка већина их је била пијана и враћајући се из хотела, дерали су се улицом, а у интернату су правили толику галаму, да суседи те ноћи нису могли да спавају. Неки су и повраћали по собама . . ."

Свему томе треба додати и ово: то се је дешавало у највећем градском хотелу где је те вечери поред студената било и осталих гостију.

Зрењанински недељни лист, поред осталог, доноси и ово: „. . . Имали смо прилике да сутрашње лекаре, правникеи професоре видимо како шетају по граду боси, заврнутих ногавица до колена, без кошуља . . ."

Треба ли и даље цитирати?

А ипак у извештају одбора Удружења студената каже се да је за то све крива „неколицина" студената. (?!!).

Н.

Petar Garin: Malo parodije

IDILA

Hajdemo na Veliki Medved, hajdemo
tamo ću ti kupiti sladoled od meseca.
Ujutru reka pije šumu a uveče je obrnuto.
Ako ne nađemo taj sladoled
dva mrava će duvati u trube
a ako vide burmu svirače i u sirenu.

Boža Timotijević

PRO et KONTRA

levi rakurs

Film koji zaslužuje onolike redove NADNICA ZA STRAH

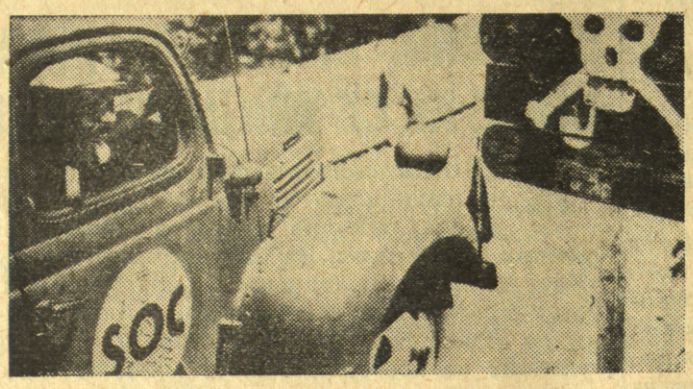

A li je u ovom filmu čovek strahom devalviran na životinju? i da li se, ako je tako, može reći da je ovaj film nehuamn? Ne, po našem mišljenju. Nikako ne. Ti hrabri ljudi hoće da žive i svi su (sem kukavice Žoa koga vlastito ponašanje moralno osuđuje) rešeni da menjaju dosadašnje gmizanje za smrt ako ne može drukčije. Značajno je to što i pored užasnog straha Mario ne pomišlja na povratak nijednog trenutka. On je očajan, ali se hvata u koštac sa preprekama. Svi se hvataju u koštac. Bizarno odabrane prepreke nisu one na koje smo navikli, ali zar ne bi mogle i njih da znače?

I pored dominirajućeg osećanja straha koje ih deformiše i svodi njihovu borbu skoro na trzaje crva za samoodržavanjem ipak su ovi ljudi impozantni. U borbi za goli život oni su okrenuti napred, strpljivo i uporno napred.

Da li je četvrta i poslednja smrt, uzrokovana slučajem, imala zadatak da pokaže »bespredmetnost svake borbe«? Ili je Mario poginuo jednostavno zato što je odjednom oslobođen strašne napetosti mogao da igra i da se raduje po nekom unutrašnjem dik tatu i što je to činio neobazrivo i raskalašno?

Liriku, koje nam se učini da ovaj film nema, sećanjem otkrivamo u liku zidara, Italijana, u strašnom galgenhumoru i nekoj nevidljivoj solidarnosti koja postoji između tih ljudi.

Nušić pretočen u filmske gegve SUMNJIVO LICE

Podvig Beogradskog dramskog

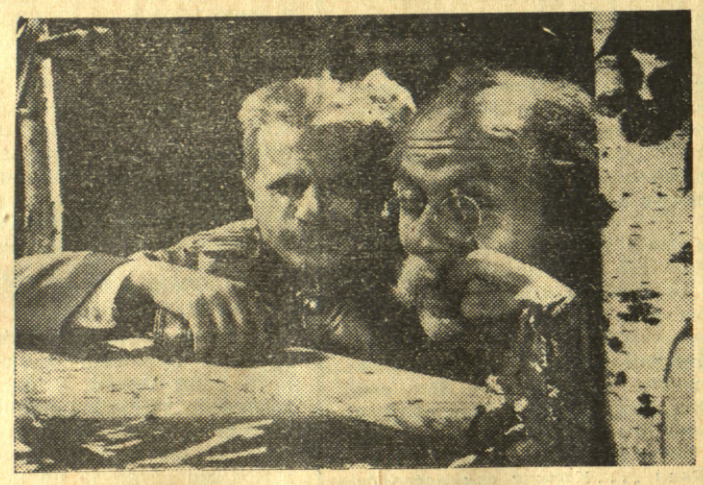

UDI pozorišta u koje ne idu snobovi, imaju mnogo filmskog osećanja. To se oseća uvek na njihovoj dinamičnoj sceni, a to su, ponovo prevazišavši očekivanja, izvanredno pokazali filmom »Sumnjivo lice« koji je kolektivna tvorevina ansambla.

Predrag Dinulović i Soja Jovanović pokazali su neočekivano vladanje specifičnostima filma. Njihovo poznavanje filmskog zanata pokazuje kod nas dosada ne poznat stepen filmski slobodne imaginacije ostvarene u skladu sa zakonima filmske slike. Kao da nisu pozorišni ljudi.

Pozorište je oduvek bilo neprijatelj filma. Ono je unosilo teatralnost i kulise i trovalo filmsku radnju dosadnim dijalozima. Ovde nije tako. Na tradicijama francuske burleske iz perioda ranog nemog filma (Boaro!) i komike Rene Klerovog »Italijanskog slamnog šešira« napravljen je živ film, pun akcije i situacija. Mehanički humor slapstička, smešnost neočekivanih sukoba čoveka i stvari, sarađuje u ovom filmu sa verbalnim humorom Nušića. I jači je od ovoga drugog. To je pobeda filma. To je otkriće filmski smešnog. Vrhunac je dostignut u divnoj grotesci — sanjariji hvalisavog načelnika.

Nedovoljno je prostora za izražavanje parcijalnih zadovoljstava: značajnom ulogom muzike; sentimentalnim trenucima koji nikako nisu bili kič, već prijatne scene duhovito napravljene, pune naivnosti u sebi, dobroćudnog potsmeha spolja; potpunošću likova i studioznom, detaljnom izgradnjom svakog kadra; glumom, bogatom sićušnim detaljima koji otkrivaju koliko je uloga srasla sa svojim nosiocem. Nećemo zameriti što se vidi da nose veštačke brkove i perike — ta to je ionako sve samo pretstava putujućeg diletantskog pozorišta.

Ostvarenje pijanog činovnika Žike, čiji je lik pun tihe tragikomike, potvrđuje da je Rade Marković jedan od najboljih naših filmskih glumaca.

Hoćemo još Beogradskog dramskog na filmu.

D. M.

Из пера младих преко лета

Никола ДРЕНОВАЦ: „Ветар и влати“, песме

АДА помислим убудуће на Николу Дреновца, сетићу се стихова не његових, Витманових — у вези с њим, његовим, у толико што су обојица песнички осетили значај и однос ветра и влати траве; чак кад су себе хтели да поистовете са растињем које природа њише просто својим дахом, када су осетили колико су крхки и лелујави наспрам свега што их тишти и окружује, наспрам збивања; колико осећања влада у њима; када су (као инсекти у растињу) пузећи низ литице хтели да све сагледају из једне земне перспективе — навише, када су на кићанкама трава (као инсекти) осетили (у једном вишем смислу) да могу прегледати ледину из које су на литици — као лествици — успнути, када су зашуштали боловима влати, захујали млазом ветра ... онда, силином свога талента, учинили су једно подвајање између своје поезије, и нас, који је примамо: они су постали силни и благи као ветар који прочешљава, можда и мрси валти нашет људског сензибилитета.

На корицама нове, цепне, Дреновчеве збирке која се једном не стави у џеп него се из њега сваки час вади, осећамо оно што ћемо у целој збирци осетити: подвајање једног и другог, — ветра и влати, те тако живописне виђете. Узбудиће нас чим као да зашуморе странице, запахне шум стихова... Међу њима имате толико лично откривених у њему колико у себи самопронађених, да понесу као ветар влат... Када је сликар он вас узбуна својом мртвом природом или пејзажом сутона песничких јаркости, када је слушалац Бетовенове или Шопенове музике он вас утиша и дочара звук, када је страствени љубавник — он танча зрак љубави кроз своју призму вољења, имагинарних, латентних дочаравања своје, ваше драгане... Када је сам, свој, сетно боји ваше јаде или доспева да ви чак одболујете његове. Затећи ће те га, (нарочито у првом циклусу) као путника између центра и периферије круга, али не само на једном полупречнику, кад бди сам у соби, заправо не сам него и када је и она у самоћи са својим отсутним присуством; наћи ћете га у овој књизи како хвата на тренутке себе и све што је неухватљиво присутно: магновења, заборави, чежња... Љубав у сто видова и у једној релацији; од њега до ње, био он сам у природи себе, у природи ње, или у природи природе... После снова. Лицем у окно... Када га жрвањ не може да здроби јер је свака алтернатива, свака супротност (па и ветар и влати) жрвањ који себе заустави, негира: снови постају јава, сутон прераста у ноћ... Ветар зажели да је влат и обратно. Сав је у једном даху написан и прочитан, колико узбуђен, толико и узбудљив. У монологу који можеш да чујеш а да усном мако није од прве строфе — монолога до задњег монолога без свршетка, у кафани, у тишини. Зрео као влат која се повијала али се не ломи. Ветар који развијори и када одвијори вратиш се сећањима да докучиш чиме је то оставио немир. Самим речима или више од тот?!...

Мирко ВУЈАЧИЋ: „Мостови“, лирске биљешке

А Вујачић? Пандан. иако готово исто време излажења, иста издавачка кућа, формат нешто мањи, виђета на корицама која преприча такође наслов, исто технички укусна, готово исте цене али не и вредности оним између корица, по роду поезија, али у прози, још не да буде права лирска проза.

Лирске биљешке. Свака се везује за нешто што те може у природи, да узбуди и складом и збуни својим кошмаром. Али чим то Вујачић искаже, потсвоји и присвоји, па ти да — туђе је празно... јер знаш да је доживљај задржао за себе и у себи, оно најпоетскије у тој лирици није умео да искаже; а оно што ти преноси, није уметнички опребогаћено већ оскрнављено, ако хоћеш: „то више није то“, нешто друго је — папирнат двојник. Јер: он је, додуше, дао томе колорит тла, Црне Горе, који заправо није ни могао да здере, једино — али оно одболовање доживљеног је од плача без суза, посног сензибилитета и натегнутог интезитета... Није се заронио, по истоветио, унео себе у све што га је коснуло и како онда ту да ми станемо, да нас понесе, да се предамо и подамо нечем што је врло лоше, мутно уметнички отсликана природност и природа. Природности и нема или је местимице присутна. Најлепше место: када у рујно-жутим крошњама „догорева јесен“, и још неколико, која зацакле. Без дубље дубине, иначе. Све — експресија! Ехо неразговетан — прогута га она пространа ширина природе... и од садржаја ништа нам не остане: ништа између „Мостова“ и „Стопа“, од прве до задње белешке. Тако, њему не остају, његове стопе на његовим мостовима, јер мостове пријатељског саосећања не може да успостави длановима шака, када нам није руку пружио нити нас је његова искреност такла... Нисмо му поверовали.

Младен ОЉАЧА: „После поноћи“, роман

Савет негде између Богдана Поповића: „Не читајте сваку нову књигу; не верујте да је ново увек добро,“ и Плинија: „Ниједна књига није толико рђава, а да баш ништа не користи“ бива и препорука да прочитамо „После поноћи“ и оправдање што смо се упознали са тек рођеним романсијером Ољачом.

Ољача дебитује, виђе савешћу да треба да (ради себе) обради и расправи хумани моменат и против „трагичне кривице“ и оправдање заблуда ратника — будућих колективних задругара, садашњих људи садашњице на опиту и (ради нас), да нас здружи и задужи око друштвеног и историског факта здруживања у задруге, обухватније но што је вољно али и недовољно писао, можда и сам као репортер у омладинској штампи, у којој је већ постао рутинер.

Па ма шта рекли о њему а против њега, за њега јемчи и уз њега стоји чињеница да је својом оригиналном појавом, претстављеном у епоси евокативно-борачке и омладинско-бригадирске — данас, махом и паролашке-лирике уз осојну страну Ћопића а у „Претходници“ Добрице Ћосића у младој литератури, унео читав један мали козарачки а свој свет, пишући са неким фолклорно-стилизованим литераћењем, близу новинарског, а подаље од књижевности што ближе дитамично-детективским и некаке филмском.

И од простодушности, јунаке романа испустити из руку и упусти у неку књишку наивност, тако да осетимо да су животно веродостојни заплети, дифундовали смишљене о лаке лагарије, перипетија уз то „мало-много“ идиле, ужурбања, ломова и ломљаве (а не преломи како би требало) већ: брза женидба, пољевина самоубиство, убиство, гоњења, ислеђивања... у исти мах, и од свег панорама и један конкавни одраз.

Александар Д. МИХАИЛОВИЋ

SLOBODAN SELENIĆ

BISER

AKLE, reč je o jednom od bisera Jadrana; na izvestan način malo čudnom biseru u neskromno opevanoj ogrlici, baš zbog malog broja pesama koje pevaju, koje se osećaju obavezni da pevaju svi neprimorci i nedalmatinci čim sednu u ma kakvu vrstu čamcra. Čini mi se da je to baš ono što sam ja želeo da kažem. Možda ste primetili, a možda i niste (bolje bi bilo da ste primetili) kako svet, bez razlike mlađi ili stariji, nekako mora da peva čim se nađe u kamionu ili brodu ili saonicama ili uopšte kada vrše tako neku vrstu posla. Možda se varam ali čini mi se da ono o čemu se radi ovde, da je to u direktnoj vezi sa ovom reči — posao. Naime, onaj koji se vozi u kamionu ili onaj koji sedi u nasionjači na palubi nema ama baš nikakvog posla. I, možda je to razlog što peva.

Možda je to razlog što je bezmalo svaki grad na Jadranu biser u ponekoj pesmi. Jer svet na moru nema ama baš nikakvog posla; i čini mi se da je to ono što more čini morem; ili se ja možda varam; možda je to ono što smo mi napravili od mora.

Samo, u Dubrovniku ove godine, ovog meseca, kao ni prošle godine, ni prošlog meseca — niko nema ama baš nikakvog posla (Kako se saznaje iz dobro obaveštenih krugova — JUGOPRES), sem kelnera čija zaposlenost, uvek simboliše narodno blagostanje.

Sedeo sam ispred Gradske kafane i gledao svet u različitim stadijumima preplanulosti.

Ono je sigurno mama. Ono pored nje je sigurno ćerka. Mama sigurno misli da je privlačnija od ćerke. Mama sigurno i zna i rečenicu, iako je ne čuje, koju svet ponavlja iza njenih leđa:

— Nije moguće da su to majka i ćerka... ili

— Pravo da vam kažem kada bi ja mogao da biram.....

Možda je mama jedina koja zna da se tako nešto govori iz njenih leđa. Ali ona to čuje, zaista čuje, verujte mi na reč da ona to čuje jer nemam nikakvih verodostojnijih dokaza.

Ima na sebi belu haljinu (prolazila je na nekih dvadeset metara daleko od mesta gde sam ja sedeo tako da nisam siguran da li je ona druga boja roze). Lepo je pocrnela, ima između četrdeset i pedeset godina i, pošto su ukusi različiti, možda neko kaže da se vidi da je nekada bila lepa.

I to je sve što za sada mogu da kažem o njoj. Ali, sreo sam je to veče ponovo. Šta mislite gde? U Labirintu.

☆

A šta mislite, šta je Labirint? Dakle to je Bar. Novi bar u Dubrovniku. Obavezna konzumacija stopedeset dinara. Sve ostalo neobavezno. Silazi se niz stepenice do nepokrivenog dela bara, koji može da se vidi iz pokrivenog i koji služi za izvođenje tačaka dražesnim biserima programa — kako ih reklamira ne malo elegantniji konferansije.

Метаморфоза талената

ОВИ студенти прве године носе у себи још неоткривене или полуоткривене вредности.

Песници, сценаристи, атомисти и необично надарени млади (будући) лекари улазе у школе свесни свога талента.

Студент права који је добио 5000 за свој сентиментални писмени задатак. Он ће постати литерарни публициста.

Студент медицине који је дошао из провинцијског клуба младих писаца (те анахроничне творнице талената).

Студенткиња француског чији је предак био један од најчетнијих (и највећих) људи свога доба. Којој су све професорке прорицале сјајну литературну будућност, а цео разред дао у заједнички грч суза и гркање у марамице кад би читала свој задатак (Софији беше специјалност: задаци, реферати, песме, прикази у средњошколском листу).

Студент књижевности — председник литерарне дружине у свом граду на Морави. Приповетке су му пуне снажних слика, вехеменције и емфазе, што је већ запазила критика на састанцима дружине.

Студент права, техничке инжењерије у области генијалности, који крадом пише песме...

Сви студенти прве године носе у себи вредности које у процесним условима, у условима пубертетских немира нису могли да разоткрију у потпуности.

Београд.

Београд ће им пружити слободу.

Београд ће их смирити и усмерити ка систематском стицању културе и образовања.

Студентски живот биће предан у коначном дограђивању њихове личности.

Плодови талента почеће да сазревају под благотворним дејством рада на личном уздизању.

Да ли овај растргани интерес казује нешто ново. Ни мање. И да ли ће аутор бар успети да до краја изложе ма шта ново о овој толико баналној теми?

Сумњам.

Аутор не може, а да се не врати двадесетшестогодишње професорке руског језика у једном селу на румунској граници која је премоћно се смешеније реаговала на прве знаке говор дечачког литерарног стварања:

— Боже драги, није то ништа зло. Сви смо ми помало писали. А после човек види...

Шта то човек види Није му ни данас јасно. То је остало угушено у њеном искусном двадесетшестогодишњем смешку.

Аутор се сећа још само чињенице да је млада дама при том јела пилеће месо, а да је после ручка отишла да спава.

Уснула је у селу крај румунске границе. После хранљивог ручка.

Шта то таленти, који су дошли на факултет онако самоуверено, шта то они виде? Шта увиде?

Ако појам доброг живота изједначимо са појмом конфора,

Са годишње изложбе студената Likovne академије

млада дама — некадашњи таленат, увидела је да се може добро живети и без литературе.

Млади таленти тако почињу да схватају живот.

Виде га најзад у свој његовој материјалности и грубости. Виде га онаквим какав и јесте (а ми ћемо лако закључити да га виде лажно).

Објективно гледано млади људи захваћени малограђанском стихијом падају у летаргични и некреативни животни ток.

Унутрашња потреба која их је гонила на стварање у младим годинама ишчезава. Или тачније — доживљава метаморфозу. Од стваралачке активности падају у рационални, а поглавито емотивни вакум.

Генерализације у тражењу правог узрока овој појави, не може бити. Узрок је психолошке природе и вероватно се може наћи у наглом престанку рада.

Студент права, онај са пет сентименталних хиљада почиње маштати о писању шаховских коментара.

Студент медицине, онај из клуба младих писаца бори се за десетке и све слободно време утроши на кафане и то не боемске; већ обичне.

Студенткиња француског (специјалитет Софка) путује у иностранство.

Студент књижевности: не пише, пије и шета се. Понекад спрема испит.

Студент права машта о сценарију, пије и баца флаше у реку. Јунак сценарија ће побећи у иностранство са старијом женом која га издржава.

Неоткривене вредности коначно се скривају и у доцнијем животу само понекад заблеште пригодом годишњице неког великана из прошлости. Тада метаморфозирани таленти пред препуном двораном Народног универзитета или у натученој школској свечаној (или чак гимнастичкој) сали са младалачким жаром проговоре реч дубоке љубави и оданости великану.

Сузе им напуне очи.

Сузе у очима колегиница и ученица.

У време када је сваки текст у ма ком иоле литерарнијем виду ограђивао само типично, само педантно генерализоване теме, појавио се код нас текст који је обрадио животни пут једног професора који од талентованог младића постаје сенилни комеморатор.

Овај трагични животни пут носио је наднаслов: скица за комедију...

Далеко од помисли да схватимо животни неуспех као неодољиво комичну згоду, још даље смо од помисли даживотни неуспех (ту изванредно осетљиву тему) схватимо као типичну.

Отуда се овај текст има схватити само као црвено светло:

Студентски живот биће пресудан у коначном дограђивању наше личности — (у позитивном смислу)

али...

постоје и скривене опасности.

Зато је ово само црвено светло које преко себе има нацртано СТОП!, али то не значи да се пред њим мора стати.

Црвена светла могу се и заобићи.

Prvoljub Pejatović:

ALAS I BELA DEVOJKA

Riba sa crvenim čelom okrvavila je reku.
U injavu bradu alas je spustio psovku
i pao kolenima na pesak da moli Belu devojku:
Bela devojko
nasmeši se
neka ozdrave ribe
i neka plave poteku.
Bela devojka — kamen.
Beli vetar okoštao je reku.
Preko zaleđenih riba prelaze dečaci i ovce.
U injavoj bradi alasu se zaledila psovka:
i dotako je kolenima sneg da moli Belu devojku:
Bela devojko
nasmeši se
da se otopi led
i rečna deca ozdrave.
Bela devojka — kamen.
Sunce je ojačalo i ispilo reku.
Udavile su se ribe u pesku.
Iz injave brade alasu se odronila psovka.
Strah Bele devojke preplašio je travke.
...A s mrakom je umorną pod vrbu pala.
Čitavu noć iskrio joj se na trbuhu mesec
i krunile niz bedra zvezde.
U zoru se nasmešila
i reku zelenih riba rodila.

ГРАД МОЈ И ВАШ

Са Копаоника мали рабација
научи ли прва слова
он их по умишљеном снегу
шаље њему.
И гладна ластавица
подешава најлепши круг
кад пролази над њим.
На со и хлеб
свратиће и црног пилота
и плаву пастирицу севера.
Рибарчетов сан
и шаке мотовунског дива
има овај град
има за тебе, има за мене.
Кад овај град посеје гнев
и шафран и пшеница
расту с њим.

Милосав Мирковић

ОПРАВДАЊЕ КОРАКА

Дуго и стрпљиво ја тражим у себи гране
смисла својих корака и неуморни сања.
па ако умрем с овима — ипак сам прошао кроз дане
и осетио тај лик. Смисао свога дисања.
Јер разумети треба ветар и ствари те,
и месец — жуту дињу над брдом јад пева, мре,
јер наши кораци плешу овим очитим сном
— сад, кад све добија руке, кад све мрмори смислом.
Писаће једном негде: на свету је живео
човек с очима у реци. Звао се Тихон.
Хтео је да виче, нем. Али је само сивео
загледан у звезде, у Ништа, а гледао је тихо.
Јер жена с грудима од белих оваца зна
да буде доброта звездана и лака,
а овај протичући, са сунцем у небу дан
још једном прима смисао и оправдање корака.
Све ствари знају говор кад небо почне да плаче,
увече, кад засија кроз ситну кишу креп.
Све ствари могу да воле. О свом кораку, иначе,
мислим једино онда када је он добар и леп.

Милован Данојлић

IZ BISERA

Da vas ne gnjavim pojedinostima upoznavanja. Ja sedim sa mamom i ćerkom za stolom. Muzika svira jednu od čarobnih rumbi Jadrana (pre toga je bio jedan čarobni valcer).

— Ah, pa to su sasvim indiskretna pitanja, ali, mi se da ću potrošiti oko pedeset hiljada za mene i ćerku — kaže gospođa, sada u dekoltiranom, crnom. Šta ćete, moram jedanput početi da je izvodim. Već je odrasla (sledi nežan pogled prema ćerki). A vi, sa koliko će te vi da prođete?

Neko je došao da bira ćerku. Majka se blagonaklono smeši.

— Ne, moj muž je umro. Još za vreme rata. On je bio fabrikant. Vi ste iz Zagreba? - - - - ic? Čuli ste njega? — Ja nisam bio čuo za njega.

Opet je neko došao da bira ćerku. Majka se smeši.

— Da, u Ekscelzioru. U pravu ste, skupo je. Ali zaista ne mogu da se požalim. Sasvim sam zadovoljna. Sasvim. Posluga je više nego odlična. I još nešto: čovek ima posla sa pristojnim svetom. Sami strani su unutra.

— Ćerka nije prestajala da igra Majka je preplavljena blagonaklono da se smeši. Majka je prestala sa time da se smeši i nervozno se osvrtala okolo.

— Zar ne primećujete kako su ljudi slobodniji sa mladim devojkama nego sa starijim — rekoh. — Ja mislim da je to rezultat njihovog ponašanja.

— Da, sasvim ste u pravu. Kako da ne, odavno sam ja to primetila. A baš ja želim da moja ćerka ne bude takva.

Još malo je sedela. Ćerka je još malo igrala. Majka nije ni malo igrala. Bilo je oko dvanaest sati. Dansing je u stvari tek počinjao.

— Jordanka, reče mama. — Jordanka, mi ćemo nazad u hotel. Zar ne, Jordanka?

☆

Za sledeća dva dana sam sasvim slučajno saznao: majka i ćerka žive u iznajmljenoj sobi (stotrideset dinara dnevno). One nisu iz Zagreba već iz Osjeka. Njezin muž nije bio pomenuti fabrikant. O njezinom zanimanju nisam uspeo ništa da saznam, ukoliko je bilo išta da se sazna.

Lep je ovaj naš Dubrovnik. Šeta čovek kroz njega, koža mu ispečena od sunca, ulice čiste, osećaš se čist, i nešto pirka u tebi i jako ti je lepo.

Lep je ovaj naš Dubrovnik. Našu reč teško možeš da čuješ u njemu. Prođavac će vas, uđete li u radnju, pozdraviti: rdgovc umh wrldgov rdgo cvfumm na kraju, razočarano

— Šta želite.

Ali da me pogrešno ne razumete. Milo mi je kada to gledam. Milo nam je nekako kada to gledamo, kad gledamo te švabe, kako moj deda zove sve one koji ne govore srpski, kad ih gledam kako plaćaju i

(Nastavak na sledećoj strani)

PRO et CONIRA

sa studentskih galerija

Pe~~deset~~togodišnjica Beogradskog dramskog pozorišta

Kuloarski utisci sa prijema — Šta savetuju profesori — Zebnje Olivere Marković

OVIH dana je Beogradsko dramsko pozorište proslavilo jedan jubilej koji je u najmanju ruku, najrezervisanije rečeno, izazvao simpatije svih onih (ima ih mnogo) koji su dobronamerno, ponekad sa poštovanjem, ponekad sa otvorenim divljenjem pratili napore ovog prevashodno mladog glumačkog ansambla. U foajeu pozorišta na Crvenom Krstu u nedelju pre podne skupili su se, ako ne svi oni koji su učinili jubilej do te mere značajnim — makar svi oni koji su direktno povezani sa glumačkim svetom i pozorištima uopšte. U jednoj atmosferi »teatarskih aristokrata« koji se svi poznaju međusobno ,koji čestitaju slavljenicima, koji u elegantnim crnim odelima, pijući liker ili konjak, nonšalantno razgovaraju u pola glasa, razgovaraju o veoma komplikovanim zahtevima. veoma složenim mogućnostima, onoga što se zove glumačka umetnost, o književnosti, o muzici. održala se petogodišnjica, može da se kaže bez rezerve veoma uspelog rada ovoga pozorišta. Ovom prilikom smo imali prilike da razgovaramo sa nekoliko od onih koji su zaslužni za sve veće poštovanje. za sve veću ozbiljnost s kojom se tretira ovo pozorište. koje je još bezmalo pre dve tri godine bilo shvatano isključivo kao kulturna potreba jednog dela našeg grada. Danas je međutim prema svemu onome što smo imali prilike da čujemo na ovoj proslavi, Beogradsko dramsko pozorište ustanova koja ni u čemu ne ustupa ostalim pozorišnim kolektivima.

U toj atmosferi praznično naelektrisanoj, i crno-galoniranoj punoj uzbuđenih i odmerenih dijaloga, bilo je dovoljno samo približiti se nekoj grupici i materijal za štampu je gotov. Ali mi ćemo se ovde ograničiti samo na izjave specijalno date za »Student«.

Stanislav Bajić i Đuza Radović, profesori Akademije za pozorišnu umetnost:

— O slavljenicima je red samo lepo govoriti, pa, svakako, činjenica je. da je ovo pozorište postiglo značajne rezultate i da je više nego ijedno drugo beogradsko, popunjavalo svoj repertoar delima iz savremenih svetskih književnosti, ali ipak i više iz svetskih. tako da ga ne može mimoići standardna zamerka upućena većini naših teatara: nema na sceni dovoljno savremenih d o m a ć i h autora — ukoliko, tj. naša literatura ima uopšte momentalno kvalitetnih savremenih proizvoda na raspoloženju. Jedna otresitija orijentacija u tom pravcu. čak sa eventualnim raspisivanjem konkursa za odgovarajuću domaću dramu učinila bi ovaj mladi kolektiv još uglednijim i možda bi preciznije obeležila smernice njegovog daljeg napredovanja. Naša Akademija se može samo ponositi što je pretežna većina ovih mladih ljudi došla na scenu iz njenih klupa.

— Eh vi novinari, s neba pa u rebra — ljutnu se malo čika Milivoje Živanović. kad smo ga zaustavili baš kad je oblačio kaput za odlazak:

— Pitate me šta savetujem mladim kolegama iz Beogradskog dramskog?. Ja ću radije da konstatujem — odskandira on — nego da savetujem:

— Veliki je teret koji nose. jako su zagrabili i mislim da će ga izneti!

— Koliko ste i kako uzbuđeni pitamo Oliveru Marković?

— Pa mogla bih reći dvostruko. i jubilarno i predpremijerski — možda još više u ovom drugom smislu. U nedelju nastupam u jednoj od najsloženijih uloga koje su mi dosada poveravane. zapravo u dve uloge, u komadu »Dobri čovek iz Sečuana«!

Igrati čas muškarca Šujta, čas ženu Šente nije ni malo lako, meni bar!

Mislim da smo joj iskreno poverovali.

U masi zvanica, nije bilo lako naći i uočiti slavljenike. Upravnik Dinulović bio je isuviše zauzet kao domaćin — tako da nas je samo potsetio na svoju uvodnu reč.

Ne znam zašto. ali ostala mi je iz te uvodne reči najjasnije u sećanju jedna iskrenost:

— Nismo rekli svoju misao do kraja. po neki put smo i zamuckivali tražeći što adeokvatniji izražaj...

Tačno i esencijalno. Ali eno još jedne slavljenice. to je Olga Stanisavljević. sećamo je sa kao Virdžinije iz »Slamnog šešira« i sekretarica iz »Smrti trgovačkog putnika«.

Možda pod utiskom jednog malopre vođenog. strogokuloarskog razgovora. sa primesama zajedljivosti karakteristične za ovakve skupove uopšte. upitao sam tendenciozno:

— Sloga pozorišna; harmonija kolektiva, je li to baš stvarno?

— Svakako i vrlo! Vezuje nas jedno više nego porodično prijateljstvo. jedan duh na kome bi nam mogli pozavideti... Ali zar bi moglo da bude drukčije, mladi smo u većini a i novi koji nam dolaze. takođe su mladi. nema opasnih diferencija u godinama i zato se slažemo...

Mladi beogradski reditelj sa kojim smo razgovarali. već posle službenog dela našeg zadatka u jednoj od mnogih grupica raseianih po prostranom holu. spomenuo je da se Beogradsko dramsko pozorište zapravo afirmiralo među beogradskom publikom. tek možda dve godine posle svoga osnivanja, i to onda kada je prvo u Beogradu osvežilo svoj repertoar komadima više zabavnim nego kvalitetnim. onaj Labišov »Slamni šešir« naprimer ili »Smena« i time u osnovi razbilo jedan doktrinarni šablon tuđ shvatanjima naših gledalaca.

Sel. Mrđ.

ИПАК СЕ ОКРЕЋЕ

ЈОШ једном су извесни морални диверзанти покушали да зауставе лет „Младе културе“, а све због једне очигледно слабе песме Николе Дреновца. Тако је овај скромни звучник књижевног подмлатка добре воље дошао у један безразложан теснац, губећи време за топлије и бистрије послове.

О тој немилој појави, у другом овосезонском броју, пише уводник Славко Вукосављевић. Чланак се наоружао лепим разлозима, али носи иронију према невидљивом непријатељу, па све то личи на извитоперену игру трагања миша. Али, уредник има храбрости да напусти прогањања сваке врсте и да се заносом који се темељи на лепим снагама даје поенту — обећање: „Али сунце греје.“ Мало сунце „Младе културе“ доиста је потребна.

Од осталих прилога, уз присенак сумње, привлачи нас бледо-цветни есеј Драгише Витошевића о Гордани Тодоровић; есеј који је ипак достојан врхњака о коме говори. Ту је млади човек побегао од своје читалачке среће и са једним аматерским трудом ушао у малени, стармали и ментално клијави свет песникиње гимназиског срца. Поред тога сувишном бива она сагласност са маломатурском дефиницијом Предрага Палавестре о поезији лутања и поезији заноса.

Дугачки чланци Миодрага Шљаковића и Жана Пола Сартра постају пројекције једног насилничког духа (наравно уза све разлике материје о којој се говори и са променљивом моћи убеђивања). Српски реализам, одавно школски упакован, добио је од Шијаковића још једну нејаку омотну хартију и једну уштогљеност која не чини част „Младој култури“.

Поезија у оба броја избавља младост из мртвих завезака и носи више вере за унутрашњи елан и изразни строј младих поета. Нова имена Бориса Павловић и Вука Крњевића долазе да благо одмотавају зелени конац доброг почетка. И овог пута са задовољством читалац се задржава на последњој страни која доноси преводе.

Између малих завоја разочарања, „Млада култура“ је ипак светионик у који се упиру многе очи.

М. Мирковић

Sa godišnje izložbe studenata Likovne akademije

Petar Garin: Malo parodije

Izađe na brdo i objasni pesmu ovu
Iz posnog peska što izrasta eto
I odricanjem pogruži miša i pseto
I malog medveda strpaj tu i sovu.
Pomeni telegraf neka sve čudno zuji
I meseca vredni jauk i lobanje
Što duži stihovi budu hartije je manje
Pesmu ne traži u tragu već u oluji.

Borislav Radović

BISER

(Nastavak sa prethodne strane)

čini mi se da vidim kako suve devize kapiju u polu prazan krčag.

Idem sa šest Kanađana po šetalištu. Dobri neki ljudi. Studenti, delegacija organizacije za saradnju među univerzitetima. WUS se zove ta organizacija. Pričamo o svemu jer njima nije ništa jasno. Teško je to: kod nas je sve drukčije.

Priča ne bi bila potpuna kada se ne bi pojavila neka visoka, lepa plavuša. Elem, pojavila se i ona. Vitka je, lepa je, preplanula je, plava je i mnogo je lepa.

Znate li za onaj besmisleni ponos, kada recimo strancu. pokazujete svoj rodni grad, i ako ga on hvali — čini vam se da hvali nešto što je isključivo vaše.

Zagledaju oni tu plavušu, i meni je milo što je Jugoslovenka, što je u Dubrovniku, ponosan u najmanju ruku kao da je moja devojka.

Prilaz nam.

— Dolars for dinars — kaže.

Nisu je razumeli. Ponavlja.

— Dolars to change for dinars. (dolare da promenite u dinare. Govori to i smeši se najšarmantnijim smeškom iz repertoara.

Izem ti moj besmisleni ponos. Kažu da nemaju. Đavola, kažem u sebi, izgleda da su sasvim dobro razumeli.

☆

Uvek me je kopkalo kako i šta misle meštani o čitavoj toj gomili ekscentričnih baba, devojaka u kratkim šorcevima, razuzdanim mladićima, starijim ljudima velikih stomaka i sedih dlakavih nogu ispod kratkih pantalona, koji se kao horda pojave negde polovinom jula da bi iščezli u septembru ili oktobru.

Razgovarao sam sa jednim čikicom. On ima svoju barku i vozi goste preko leta. Baš sam o tome pričao sa njim. I, pravo da vam kažem posle toga razgovora meni se čini da oni ništa ne misle o turistima.

Ali posle, kada sam razmišljao o čitavom razgovoru, pala mi je na pamet jedna užasna ideja: čiča me je čitavo vreme zafrkavao i iza na izgled ozbiljnih odgovora debelo se smejao ljubopitljivoj budali. Verujte, muči me to. I baš zbog toga pokušaću da vam reprodukujem čitav razgovor što je moguće vernije pa vi sami prosudite. Uveren sam da će posle ovog ovakvog uvoda svako zaključiti da sam ja bio budala jer svet je uvek spreman da prihvati smešnije rešenje. Ali i pored ovog iskustva poveriću se vašoj objektivnosti.

— Ti si iz Dubrovnika. stari — pitam ja. Ton je vrlo srdačan. Kažu da treba takav da bude.

— A šta mislite vi? — pita on.

— Pa iz Dubrovnika.

— E, jesam.

Onda malo ćutimo. On vesla a ja smišljam drugo, isto tako pametno pitanje.

Против позитивистичких концепција у средњој школи

Филозофији – одговарајуће место

Већ дуже времена у нашој јавности се расправља о потреби реорганизације средње школе. Међутим и поред планиране реорганизације још увек се не говори о месту филозофије у средњој школи. Зато би једна шира и темељнија дискусија, која би у први мах обухватила принципијелна а доцније и конкретнија питања, била и пожељна и корисна.

Свима су нам мање више познате слабости наше средње школе, у првом реду гимназије. Питање је само у каквом односу према неким од тих слабости стоји настава филозофије — јасније речено, да ли посећивање веће пажње филозофији може да допринесе њиховом отклањању.

У овој релацији карактеристика наша школе изгледала би овако: преопширно градиво из појединих посебних наука на једној и потцењивање филозофије на другој страни. Основа таквог става према овој науци су различите позитивистичке или њима сличне концепције, на које не баш ретко можемо да наиђемо у нашој јавности, појединим часописима и томе сл. Један од најтежих анахронизама у нашој школи је потискивање друштвених наука у позадину. Сувишно је говорити које су друштвене снаге у старој Југославији деловале у смислу елиминисања науке у друштву из наставних планова, чије су теорије о томе да су као науке једино могуће природне, а нипошто друштвене итд. Никако се не може разумети, а још мање оправдати да ово типично својство буржоаског просветног система карактерише и даље нашу школу.

Разуме се да је једини начин да се отклоне ови недостаци да филозофија добије одговарајуће место у средњој школи. Наместо да учени уче поједине сасвим непотребне детаље из посебних наука, боље је да у школи добију солидне основе за један дијалектичко-материјалистички поглед на свет. А са педагошке стране то је сасвим изводљиво, јер они добијају довољно позитивних знања из посебних наука, да би један солидан наставник могао да им приближи ову филозофију. Ма како да се подели гимназија, филозофија треба да заузме једно од најважнијих места, што до сада ни издалека није био случај. Само настава филозофије отклониће опасност да се ученици затворе у уске оквире посебних наука.

Једна од озбиљних слабости је и недостатак стално, систематске и експлицитне антирелигиозне пропаганде у нашим школама. Питаће се неко чему она води, кад је најбољи начин борба за један атеистички поглед на свет упознавање са научним достигнућима. То је тачно, само се при том заборавља да потпуно ефикасна борба против једног погледа на свет — а религија је несумњиво то — не може да се води са уског становишта посебних наука, него само са становишта другог погледа на свет, у овом случају дијалектичко-материјалистичке филозофије. Значи, једна таква експлицитна антирелигиозна пропаганда, која је несумњиво потребна, јер се добар број ученика у заосталим породицама и на другим местима још увек религиозна васпитава, стручно вођена и потпуна могућа је само у оквиру наставе филозофије. Не може се рећи да поједини наставници нису нешто већ учинили у том смислу. Али је и ту било доста пропуста. Ученици се упознају са оним новим што је Марксизам додао критици религије, а врло мало са изврсним просветитељским и другим критикама религије. А без упознавања са домарксистичким антирелигиозним аргументима ученици не могу добро да разумеју марксистичку критику. Не треба ни говорити како би са педагошке стране посматрана била ефикасна анализа појединих религиозних текстова, указивање на њихове унутрашње противуречности и томе сл.

Било би једнострано указивати само на потцењивање филозофије и недостатак других објективних услова. Постојећој настави филозофије, може се ставити читав низ примедаба. Настава скоро уопште не обухвата савремену филозофију (под тим подразумевамо читавих сто година уназад, а да и не говоримо о најновијом струјањима, као например егзистенцијализму итд.). А ученици свакодневно у штампи, преко радиа, слушају о тим правцима и нарочито су заинтересовани да их упознају. У том смислу потребно је више еластичности, а мање крутог држања оквира наставног плана. Само тако ће се подићи интерес ученика за филозофију — а чињеница је да је он врло мали у односу на вредност ове науке; ученици имају своје литерарне дружине и разне секције које се интересују за поједине науке, само нигде не постоји никаква група која би се шире, ван наставног програма интересовала за филозофију.

Чињеница је да основу за дијалектичко-материјалистички поглед на свет ученици у средњој школи могу да добију само наставом филозофије. Није ли излишно истицати да појам социјалистичке интелигенције имплицира овај и само овај поглед на свет?

С. СТОЈАНОВИЋ

Ако волите

Ako volite
pogledajte dan u zenicu
i videćete.
Ako volite
pomilujte ovcu po jaslima
i videćete.
Ako volite
poljubite zemlju srcem u ranu
i videćete.
Ako volite.

Božidar Timotijević

IZ BISERA

— Imali ove godine mnogo gostiju — pitam.
— Ima gostiju.
— Jel' vama smešno kako se oni oblače — pitam. Stari se smeška. On se neprestano smeška.
— A, jel' vama smešno kako se mi oblačimo? —
— Nije — kažem.
— Nije ni nama.
— Pa zašto vi onda ne nosite kratke pantalone?
— E, nisam ja gospodin. Ali čim postanem gospodin, obući ću. One najkraće ću da obučem.
— Misliš kad zaradiš dosta novaca — pitam ja.
On se smeši.
— A šta vi mislite, da li treba više novaca za kratke ili dugačke pantalone?
Morao sam da priznam da za kratke treba manje.
— Nemislim ja — kad zaradim novaca — nastavlja on. — Već kada postanem gospodin — kaže on.
— Kako to?
— E, kako. Eto sinoć. Neke Francuze sam vozio. Možda i nisu Francuzi. Ali svi su ono isti. Vozio ih ja i oni pevali, i svaki prigrabio devojku, a kada smo izašli podalje poskidali se goli i svi poskakali u more. A nemože čovek da kaže da nemaju novaca za gaće. Dali su mi hiljadu umesto tristotine, i još me jedna francuzica poljubila. Eh, nije to u novcu, ja mislim kada postanem gospodin.
— Hoćeš i ti onda, stari, da se kupaš go?
— Neću. Nasmejao se. Star sam ja da bi postao gospodin.
— A šta misliš, da li će vaši mladići da postanu gospoda?
— Oće bogami. Uče se. Uče ih francuzice. Ali oni zaborave preko zime sve što su naučili preko leta. Šta ćete. Nije lako postati gospodin.
— Šta misliš ti stari, da li sam ja gospodin? — pitam i nestrpljivo čekam odgovor. — Da li sam ja gospodin, a neću da se kupam go i nisam učio kod francuzica?
Prestao je da vesla i pažljivo me zagleda. Misli šta će da odgovori.
— A koliko ćeš da mi platiš? — pita na kraju.
Sada ja mislim šta da odgovorim.
— A koliko ćeš ti da tražiš?
— Sto dinara na sat.
— Platiću sto dinara na sat.
Ponovo počinje da vesla.
— Jesam li gospodn stari?
— Jesi, bogami. A šta si mislio da ću ti ja reći? I kako mogu ja da prosudim kada ja nisam gospodin?
Iskočio sam iz čamca kada je pristao. Dao sam starom sto dinara. Rekoh mu zdravo i pođoh.
— Mladiću, viknu on zamnom.
Okrenuo sam se.
— Ja nisam iz Dubrovnika — kaže. Ja sam iz Like — kaže i smeje se.

PRO et CONTRA

zlatni rez

Богата недеља

ОВИХ дана у Београду је отворено неколико нових изложби.

Једна од тих је и савршено успела изложба холандских комерциалних плахата аранжирана у Музеју за примењену уметност. Овом приликом, Холанђани су нам се претставили са 50 радова. То су углавном плакати који рекламирају разне Холандске индустриске и друге производе: чај, гуму, воћни сок, оловке итд.

Рекламе, врло духовите и укусне. Изненађују нас својом једноставношћу и чистоћом. Иако су излагачи донекле одступили у осталим плакатама изузев „Пиво" и „Дуван", од правила „цртеж без текста — најбољи плакат", показали су нам да се и са њиме могу створити веома импресивна дела.

У изложеним плакатама примењене су скоро све технике, док се најчешће наилази на срећне комбинације фотографских и графичко-сликарских ефеката. Познати квалитет холандске штампе и овом приликом је остао на завидној висини и искоришћен до максимума. Бесплатни проспект „Die Niederland" са репродукцијама познатих сликара и индустријских центара, који можемо добити на улазу — потврђује ову традицију.

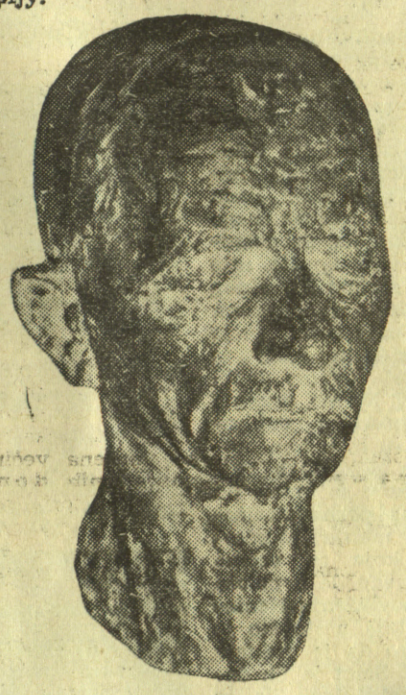

Sa godišnje izložbe studenata Likovne akademije

*

У УЛУС-овој галерији на Теразијама своју графику, скулптуре, и уља изложили су словеначки уметници. И ако на овој изложби остварења претстављају неке нове али већ реномиране уметнике, после њиховог прошлогодишњег наступа београдској публици она изгледају позната.

Као и до сада Стане Крегар је изложио своје углавном апстрактне композиције које, чини се, не отскачу ни идејно ни технички од његових ранијих радова из периода 1935—38. Николај Омерса се јавио са две прилично сладуњаве ствари: „Оверска планета" и „Бура" у којима долази до крутог симетричног понављања како у облацима тако и у дрвећу. Познати словеначки графичар, Божидар Јакац, претставио се са неколико добрих графика из новијег доба, рађених добро познатом, њему специфичном техником. Миха Малеш је изложио два допадљива уља: „Мотив из Истре" и „Из Париза".

У скулптури су се Словенци појавили са лепим освежењима Зденка и Бориса Калина („Дечије игре" и „Метка") и Карела Путриха („Акт" и „Одјек").

*

Радови јапанске деце изложени су у просторијама Графичког колектива. Мали уметници од 6 до 14 година показали су овом приликом пуно смелости и сигурности. Са великим смислом за колорит и потез једанаестогодишња девојчица Хисаја Хасенава је остварила своје „Рибе". Тринаестогодишњи малишан Рјоичиро Јамагуши нам се претставио са ванредно интересантном композицијом плавог тоналитета „Краве". Успеси Тешико Шимизе („Цвеће"), Шеци Мимето („Град") као и многи други указују на јачину и висину јапанске деце на ликовном пољу.

А. Андреј

10 GODINA OD OSLOBOĐENJA BEOGRADA

TRENUTAK ČEKAN ČETIRI GODINE

Beograd je dvadesetog oktobra hiljadudevetstočetrdesetčetvrte tačno pre deset godina preživeo u jednom danu, u jednom oduševljenom, bolnom, razdraganom, obeleženom ubistvima, pobedom obeleženom, u jednom danu dragom kao prvo dete, ozbiljnom kao zamišljeni srednjoškolac, velikom kao duh genija, Beograd je u jednom oktobarskom danu doživeo i svoje Rođenje i svoje Detinjstvo i svoju Zrelost.

Rodila se sloboda, doživeli su razdragano detinjstvo snovi o jednoj novoj socijalističkoj domovini, zreli su postali strategiski i taktički planovi tog dana već velike, moćne, besprekorno organizovane Narodno oslobodilačke vojske.

I ako se govori o datumima o njihovom značaju, ako se govori o pijetetu i poštovanju koje čovek treba da ima pred njima ako sve to treba da se objasni zahvalno je to učiniti na primeru 20-og oktobra. Ono što faktički pretstavlja datum malo je značajno ili sasvim beznačajno. 20 oktobar kao pretstava događaja koji su se toga dana odigrali ne znači u poređenju sa onim što se slavi mnogo. Znači nekoliko završenih operacija, nekoliko poginulih ljudi, nekoliko osvojenih kuća. Međutim radi se o simbolu ne dana i događaja koji su se odigrali u njima već o simbolima pobede tačno određenih principa ideja i nastojanja. Datum postaje simbol određenog pojma i pojam 20 oktobra koji će učiniti da se osećamo uzbuđeni deset godina posle onoga dana kada je pojam doživeo svoju zrelost pretvarajući se u stvarnost, u ono što svakog dana doživljavamo.

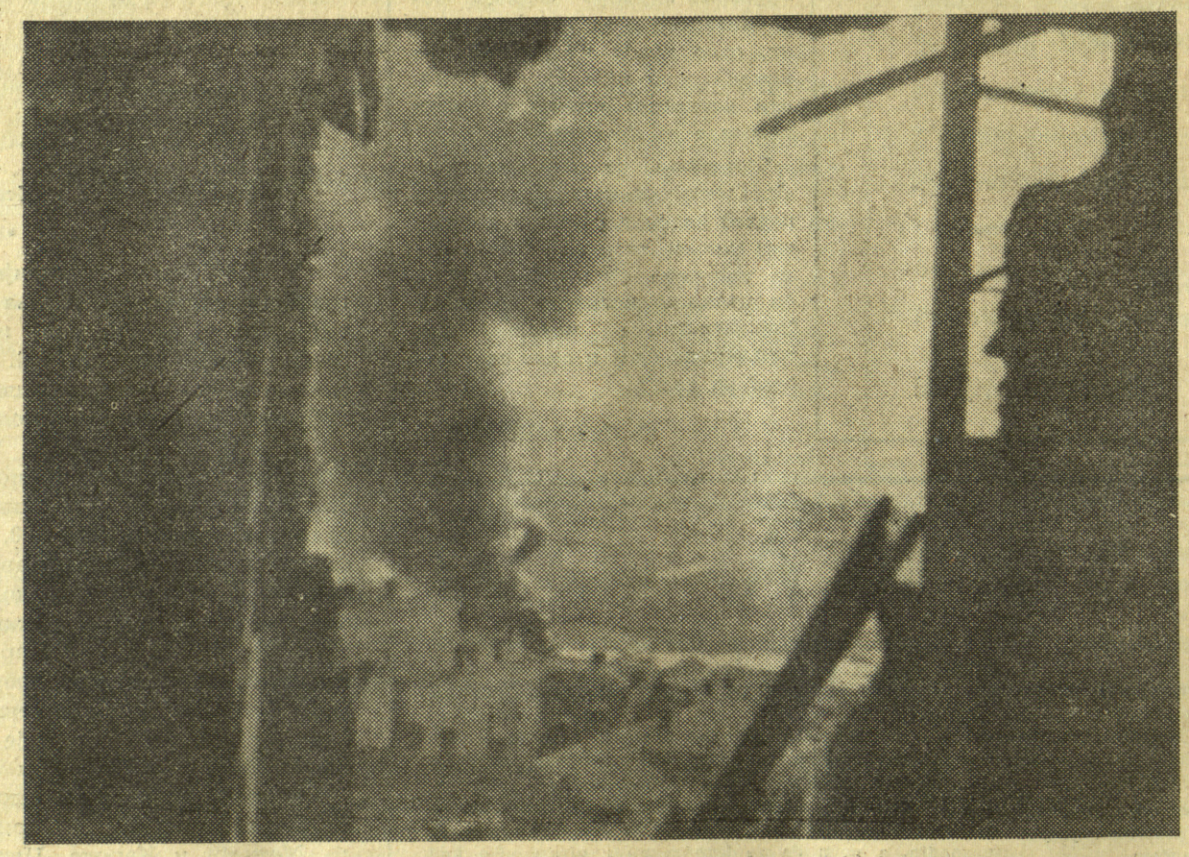

PALMOTIĆEVA ulica je oslobođena devetnaestog. Oni koj su sedeli po podrumima, hrabriji po stanovima, okolnih kuća, već su se nekoliko dana gubili u manje ili više fantastičnim nagađanjima: Nemci nadiru putem od Avale, ili, Nemci beže putem za Avalu, ili, Nemmaca uopšte nema na putu za Avalu, bili su glasovi koji se kao mrmorenje lišća pronese od uveta do uveta svih stanovnika kuća, iako niko, i slovima niko niti je ušao niti izašao kroz prikovana vrata haustora. Vesti su ipak na neki fantastičan način dopirale, u njih se verovala u nedostatku verodostojnih, i iščezavale su ništa manje fantastično nego što su se pojavile zajedno sa verovanjem u njihovu istinitost.

Bilo bi interesantno na primeru stanovnika jedne od ovih kuća napraviti neku vrstu male psihološke analize, s ciljem da se dokaže čovekova prilagođivost najrazličitijim okolnostima. Rđave stvari izgledaju daleko rđavije kada se na njih mesli, kada se predviđa njihov dólazak, nego kada čovek počne da ih doživljava. Svet se više uopšte nije uzbuđivao zbog recimo nesretnog slučaja koji se desio na četvrtom spratu susedne kuće (ispričala je to jedna žena iz te kuće koja je u zatišju pretrčala ovamo da bi uzela malo vode). Naime, granata je uletela kroz prozor i poubijala sve one koji su se u tom momentu zatekli u sobi. Ova vest o pogibiji ljudi koje su mnogi od slušalaca intimno poznavali izazvala je mnogo manje interesovanja nego one koje su veoma problematično svedočile o položaju partizana i povlačenju Nemaca. Smrt je postala nešto što je do te mere blisko da je prestala da bude strašno. Smrt je tih dana bila tako uobičajena da se nije smatrala nesretnim slučajem nego je ostati na životu bio sretan slučaj.

Konačno se saznalo nešto određenije. Ushićeni ljudi iza dobro navučenih zavesa na prozorima, skačući i radujući se kao mala deca, videli su dugačku kolonu nemačkih vojnika kako se povlače uza zidove kuća u ulici Lole Ribara. Bili su zarasli u brade i izgledali su jako umorni. Izgledali su tačno tako da su ljudi sa puno prava, trljajući ruke, pevušili iza zakrivenih prozora:

— Gotovi su, gotovi su —

vadili, rakiju bog zna odakle i ljubili se čak i oni od koji se nikada ne bi moglo očekivati ovakve manifestacije unutrašnjeg doživljavanja. Bilo je jako lepo tog dana — ali se ništa sem toga više nije desilo. Komentatori situacije koji su uvek znali više nego ostali (iako niko nije pomišljao kako je to moguće) i koji su bili jako cenjeni i rado slušani ovih dana, konačno su izašli sa sledećom pretpostavkom: Nemci su se povukli da bi navukli Partizane i Ruse u klopku. Zatim sledi lukav i zadovoljan smešak govornika:

— Ali nisu ni oni budale —

govori taj kao da je on u najmanju ruku taj koji je zaslužan što oni nisu »budale«.

To veče, osamnaestog oktobra, gotovo svi z kuće su sedeli u stanu na drugom spratu, četrdeseto ro ljudi u jednoj omanjoj sobi, koja je prema navodima čika Ilije, jednog od najcenjenijih komentatora, bila na neki čudan način, pre dvadeset godina kada je građena, obezbeđena nekim veoma jakim betonskim »traverzama«, kako kaže čika Ilija sa mnogo stručnosti izgovarajući ovu reč. Vlasnica stana je valjda po inerciji svako veče častila svo je goste kačamakom za koji su svi posetioci davali udeo u projinom brašnu. Neki su čak prčali da to ona sigurno ne bi radila kada od toga ne bi imala koristi ali što se mene tiče ja nisam sasvim spreman da poverujem u to. Tek, i tog večera su svi uzimali iz ogromnog lonca velike kutlače žutog, tvrdog, vrućeg kačamaka i nezainteresovano ga jeli, kao ljudi kojima je poslednja briga baš ono što rade. Kao i obično, pričalo se o svemu i svačemu. Kao i obično, mislilo se samo na jedno. Starica sa četvrtog sprata, koja će kasnije, kada je već ceo Beograd bio oslobođen, da pogine od nekog šrapnela, taman se, kao i obično, potsmevala onima koji spavaju u podrumu, tvrdeći da će bog ili da ih sačuva ili da dopusti da poginu, kada neko nervozno, uzbuđeno dreknu:

— Čutite! —

Svi su naćulili uši. Neodoljivo su potsećali na krdo preplašenih gazela u šumi.

— Čutite! —

Čulo se još samo kako neko žvaće zaostali kačamak u ustima i — udaljena lupnjava, kao da neko udara na prikovana vrata haustora.

Na brzinu je održano savetovanje. Deca su sasvim bez razloga počela da plaču.

— Da li da neko siđe da otvori vrata? —

— Ko da siđe da otvori vrata? —

Primio je to na sebe jedan mladić, koji je stanovao na mansardi, i koji do tada ni po čemu nije bio poznat. Kada je bilo ocenjivanje situacije, kada se razgovaralo o tome da li je moguće da su Nemci na avalskom drumu, on je uvek ćutao. Ali ipak svi su ga nekako rasejano voleli, zbog toga tšo je tako miran, tako dobar i tako smišljen.

Ako su do tada skupovi u veoma dobro obezbeđenoj sobi na drugom spratu, potsećali na skupove dečaka koji su podetinjili u svom dečije radosnom nadanju, skup se sada, čekajući na njegov povratak, pretvori u ljude koji su naprasno postali svesni blizine smrti — i koji su se ili skamenili od užasa ili bili ravnodušni pred njom. Stara sa četvrtog sprata je čak pokbšala da priča neku priču iz svoga detinjstva, ali e brzo prestala.

Na kraju se pojavio mladić. Smešio se milo, smireno i pribrano, kao i obično. Zatim su za njim ušli neki ljudi-bradati umornih očiju, prijazno, i svi u sobi su znali da su to partizani, ali se niko nije pomerig dok mladić nije sasvim jednostavno rekao:

— Bili su partizani. —

i neodređeno pokazao na desetak ljudi sa puškama koji su već bili u sobi.

Prvi je skočo čika Ilija. Da li je dosta reći da su bili srećni, presrećni, reći da su bili ludi od sreće? Da li bi možda bilo uspešnije opisati, razdragane uzvike koji nisu ništa značili, suze i ljubljenje, opisati kako je domaćica na koju se sumnjalo da zakida na projinom brašnu iznela od nekud celu celcatu, pravu salamu? Kako su hteli da ih podave grlićima od flaša u kojima je bila rakija?

Partizani su brzo otišli; jedva da su nešto pojeli i popili.

A ukućani su tog večra po prvi put svi, bez izuzetka spavali u svojim sobama. U podrumu nije nikoga bilo jako su granate još žešće padale oko kuće i po kući nego prethodnih večeri. Ljudi su želeli, ludo želeli da se osećaju kao oslobođeni, kao slobodni.